

(FINANCIEEL) JAARVERSLAG

2019

Stichting voor PCPO in de Krimpenerwaard
te Bergambacht

GROENENDIJK ONDERWIJS
ADMINISTRATIE

Groenendijk Onderwijs Administratie B.V.
Trapezium 210 -- Postbus 80 -- 3360 AB Sliedrecht
Telefoon 0184-412507 / fax 0184-420701
www.groenendijk.nl / email algemeen: info@groenendijk.nl

INHOUDSOPGAVE

A TOELICHTING OP ONDERDELEN VAN HET JAARVERSLAG

Bestuursverslag	1
Kengetallen	29

B JAARREKENING

B1 Grondslagen	30
B2 Balans na verwerking resultaatbestemming per 31 december 2019	35
B3 Staat van baten en lasten 2019	37
B4 Kasstroomoverzicht 2019	38
B5 Toelichting behorende tot de balans na verwerking resultaatbestemming	38
B6 Toelichting behorende tot de staat van baten en lasten	47
B7 Overzicht verbonden partijen	54
B10 Niet uit de balans blijvende activa en verplichtingen	55
B11 Gebeurtenissen na balansdatum	56
B12 Statutaire regeling omtrent bestemming resultaat	57
B13 Formulier goedkeuring jaarrekening	58

C OVERIGE GEGEVENS

C1 Controleverklaring	58
-----------------------	----

PCPO Krimpenerwaard
JAARVERSLAG
2019

Geloof in onderwijs

DE ARK - DE WEGWIJZER - ICHTHUSSCHOOL - DE RANK -

KON. JULIANASCHOOL - KON. WILHELMINASCHOOL - EBEN-HAËZER - DE BRON

Inhoudsopgave

1 Voorwoord	4
2 Verplichte thema's vanuit wet- en regelgeving	5
2.1 Treasurybeleid	5
2.1.1 Beleid m.b.t. beleggingen en leningen (publieke middelen)	5
2.1.2 Uitvoering van het beleid in de praktijk	5
2.1.3 Informatie over uitstaande beleggingen, leningen, derivaten, etc.	5
2.2 Sectorspecifiek	5
2.2.1 Verantwoording besteding extra middelen werkdrukverlaging PO	5
2.2.2 Verantwoording middelen Prestatiebox	6
3 Visie en besturing	7
3.1 Visie	7
3.1.1 Doelstelling van de organisatie (missie en visie) – Geloof in onderwijs	7
3.1.2 Aanduiding van het beleid en de kernactiviteiten	7
3.2 Besturing	8
3.2.1 Juridische structuur	8
3.2.2 Interne organisatiestructuur	8
3.2.3 Belangrijke elementen van het gevoerde beleid	9
3.2.4 Zaken met een politieke of maatschappelijke impact	9
3.2.5 Informatie over de maatschappelijke aspecten van het 'ondernemen'	9
3.2.6 Samenwerkingsverband en verbonden partijen	10
3.2.7 Ontwikkelingen bij of in relatie tot verbonden partijen, incl. SWV	11
3.2.8 Bestuurders en toezichthouders en hun (on)betalde (neven)functies	11
3.3 Naleving branchecode	11
3.3.1 Ontwikkelingen op het gebied van governance	11
3.3.2 Vermelding code goed bestuur die gehanteerd wordt	11
3.3.3 Vermelding van de afwijkingen van deze code en toelichting	11
3.3.4 Wijze waarop horizontale verantwoording wordt ingevuld	12
3.4 Omgeving	13
3.4.1 Afhandeling van klachten	13
3.4.2 Belangrijkste ontwikkelingen m.b.t. internationalisering	13
3.4.3 Verwachte toekomstige ontwikkelingen m.b.t. internationalisering	13
4 Risicomanagement	14
4.1 Beschrijving van de belangrijkste risico's en onzekerheden	14
4.2 Risicoprofiel	15
5 Bedrijfsvoering	16
5.1 Bedrijfsvoering	16
5.1.1 Zaken in het afgelopen jaar met behoorlijke personele betekenis	16
5.1.2 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen m.b.t. personeel	16
5.1.3 Gevoerde beleid inzake de beheersing van uitkeringen na ontslag	16
5.1.4 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen m.b.t. de huisvesting	17
5.1.5 Financiële positie op balansdatum	17
5.1.6 Toelichting op de ontwikkeling van de balansposten	18
5.1.7 Toelichting op het resultaat en wat daaraan heeft bijgedragen	19
5.1.8 Analyse exploitatie in relatie tot de begroting en realisatie vorig jaar	20
5.1.9 Toelichting op het investeringsbeleid	21
5.1.10 Toelichting op kasstromen en financiering	21
5.1.11 Informatie over financiële instrumenten	22
5.1.12 In control statement	22
5.1.13 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen m.b.t. kwaliteitszorg	22
5.2 Onderwijsprestaties en onderwijskundige zaken	22
5.2.1 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen van het afgelopen jaar	22
5.2.2 Onderwijsprestaties	23

5.2.3 Informatie over de toegankelijkheid en het toelatingsbeleid	23
5.2.4 Werkzaamheden op het gebied van onderzoek en ontwikkeling	23
5.3 Duurzaamheid	23
5.3.1 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen m.b.t. duurzaamheid	23
6 Toekomstige ontwikkelingen	24
6.1 Ontwikkelingen per beleidsterrein	24
6.1.1 Toekomstige ontwikkelingen op het gebied van onderwijs	24
6.1.2 Toekomstige ontwikkelingen op het gebied van onderzoek	24
6.1.3 Toekomstige ontwikkelingen op het gebied van kwaliteitszorg	24
6.1.4 Toekomstige ontwikkelingen op het gebied van personeel	24
6.1.5 Toekomstige ontwikkelingen op het gebied van de huisvesting	24
6.1.6 Toekomstige investeringen	24
6.1.7 Toekomstige ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid	25
6.2 Continuïteitsparagraaf	25
6.2.1 A.1 Kengetallen	25
6.2.2 A.2 Meerjarenbegroting	25

Contactgegevens

ADRES Hoofdstraat 69a, 2861 AL Bergambacht,
TELEFOON (0182) 35 08 70,
EMAIL info@pcpokrimpenerwaard.nl
IBAN NL69 RABO 0130 0367 22,
KVK NR. 24379256 Rotterdam

1 Voorwoord

Met veel plezier bied ik u hierbij het jaarverslag aan van de PCPO Krimpenerwaard. Hiermee leggen wij verantwoording af over het gevoerde beleid in 2019. Het verslag geeft een beeld van de inspanningen en de activiteiten die plaatsvonden op de domeinen identiteit, onderwijs, personeel, huisvesting en financiën. Binnen al deze aandachtsgebieden zijn ontwikkelingen ingezet, voortgezet en afgerond. Veel van de beleidsinitiatieven van de stichting worden uitgevoerd op de scholen. Wij zijn dankbaar voor de inzet van directie en medewerkers in het realiseren van de doelstellingen van de PCPO Krimpenerwaard.

In 2019 stelden wij het Koersplan vast. Hierin is het strategisch beleid voor de periode 2019-2023 verwoord. Het Koersplan kwam tot stand in samenspraak met diverse geledingen (directie, medewerkers, ouders). Het schetst onze doelen en ambities voor de komende jaren. Het geeft de kaders waarbinnen onze scholen bewegingsruimte hebben om hun eigen schoolplan op te stellen. Belangrijke thema's die wij de komende jaren centraal stellen zijn: ICT en gepersonaliseerd leren, eigenaarschap op alle lagen van de organisatie, inclusiever onderwijs en aandacht voor duurzaamheid. In 2019 zijn de meeste van deze veranderonderwerpen al opgepakt. Met name de investeringen in ICT en de veranderende manier van werken binnen de groepen is daarvan een voorbeeld.

In het najaar ontvingen wij de inspecteur voor het vierjaarlijkse inspectiebezoek. Tijdens het bestuursgesprek op het stafbureau werden de onderzoeksthema's besproken. Het accent lag daarbij op kwaliteitsbeleid en opbrengsten, zicht op ontwikkeling en rechtmatigheid en doelmatigheid van de financiën. Op 3 van de 8 scholen is vervolgens een verificatieonderzoek uitgevoerd. De inspectie oordeelde positief over de stichting en de scholen. Aandacht werd gevraagd voor nadere analyse en opvolging van de tussen- en de eindopbrengsten.

In maart 2020 is Nederland getroffen door een uitbraak van het Corona-virus. Voor PCPO Krimpenerwaard betekent dit dat de scholen gesloten zijn. Het onderwijs wordt 'op afstand' gegeven. Dit heeft impact op het proces van onderwijsgeven, alhoewel het onderwijs wel door kan gaan. Op dit moment wordt verwacht dat de financiële impact op het vermogen en het jaarresultaat 2020 relatief beperkt zal zijn, omdat de baten (bekostiging door OCW) gecontinueerd worden en ook het personeel gewoon wordt doorbetaald."

G.T. Tissink,
directeur-bestuurder

2 Verplichte thema's vanuit wet- en regelgeving

2.1 Treasurybeleid

Naar aanleiding van het bestaan van overvloedige liquiditeiten alsmede de invoering van de "Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016" (Officieel: Regeling van OCW van 6 juni 2016, nr. WJZ/800938 (6670) houdende regels voor onderwijsinstellingen omtrent het uitzetten van gelden, het aangaan van leningen en het aangaan van verbintenissen voor financiële derivaten; gepubliceerd in Staatscourant nr. 30576 d.d. 15 juni 2016) is het te voeren beleid inzake het vermogensbeheer binnen de PCPO Krimpenerwaard vastgelegd in het treasurystatuut.

2.1.1 Beleid m.b.t. beleggingen en leningen (publieke middelen)

De stichting hanteert een treasurystatuut dat voldoet aan de regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016. In dit statuut is bepaald binnen welke kaders instellingen voor onderwijs hun financierings- en beleggingsbeleid dienen te richten. Het uitgangspunt is dat de toegekende publieke middelen overeenkomstig hun bestemming worden besteed.

2.1.2 Uitvoering van het beleid in de praktijk

De stichting heeft, overeenkomstig het treasurystatuut, een zeer terughoudend financieel beleid gevoerd. Er is gebruik gemaakt van spaarrekeningen bij de huisbankier, die voldoen aan een minimale single A-rating. De tegoeden op deze rekeningen zijn direct opeisbaar. De interne verantwoording over treasury-activiteiten vindt plaats door de directeur-bestuurder aan de Raad van Toezicht door middel van de periodieke managementrapportages. Externe verantwoording vindt plaats door middel van het jaarverslag.

2.1.3 Informatie over uitstaande beleggingen, leningen, derivaten, etc.

De PCPO Krimpenerwaard belegt of leent geen middelen. Ook is er geen sprake van derivaten of andere financiële producten anders dan in 2.1.2 genoemd.

2.2 Sectorspecifiek

2.2.1 Verantwoording besteding extra middelen werkdrukverlaging PO

Voor 2019 zijn de zogenaamde werkdrukmiddelen weer beschikbaar gesteld door het rijk. Op alle scholen van de stichting is tussen de teamleden centraal het gesprek gevoerd over de ervaren werkdruk. Waar komt het vandaan? Wat zou helpend zijn? Waarmee zijn we allemaal geholpen? Enz. Met het model wat CNV Onderwijs beschikbaar heeft gesteld is vervolgens individueel geïnventariseerd wat de wensen zijn. De uitkomst daarvan is vervolgens besproken door de teams. Per school zijn andere keuzes gemaakt om deze middelen in te zetten. Op alle scholen heeft de (P)MR ingestemd met de gemaakte keuzes. Voorbeeld zijn de inzet van onderwijsassistenten, vakdocenten, software en meer ruimte op les-luwe dagen om het werk te doen.

De opbrengst van deze gesprekken was daarnaast dat er op alle locaties kritisch gekeken is naar de niet direct onderwijs gerelateerde taken en daar gekomen is tot een andere verdeling in taken en tijdsbesteding.

Bestedingscategorie	Besteed bedrag (kalenderjaar)	Toelichting
Personeel	220.518	Vakdocenten, leerkrachtondersteuners, onderwijsassistenten, leerkrachten en inhuur extern deskundigen
Materieel	0	
Professionalisering	1.080	ICT-scholingen
Overig	0	

2.2.2 Verantwoording middelen Prestatiebox

In overeenstemming met geldende wet- en regelgeving zijn de middelen vanuit de Prestatiebox in 2019 ingezet voor de verschillende onderwerpen. Vanwege de structurele aard van deze bekostiging worden deze middelen inmiddels stelselmatig besteed aan de doelen waar ze voor bedoeld zijn.

3 Visie en besturing

3.1 Visie

3.1.1 Doelstelling van de organisatie (missie en visie) – Geloof in onderwijs

Missie

De stichting PCPO Krimpenerwaard heeft als doel 'het ontwikkelen, beschikbaar stellen en voor de toekomst waarborgen van kwalitatief hoogwaardig protestants-christelijk basisonderwijs'. Basis en uitgangspunt van ons onderwijs vormen het reddende en verlossende werk van Jezus Christus. Wij brengen onze identiteit tot uiting in ons lesgeven en in het omgaan met elkaar: kinderen, medewerkers en ouders/verzorgers. Wij verwelkomen ouders/verzorgers en leerlingen die zich thuis voelen bij onze manier van werken en leven.

Visie

Voor de scholen van de PCPO Krimpenerwaard is ieder kind uniek. Kinderen worden gestimuleerd om hun van God ontvangen talenten te leren gebruiken in dienst van anderen en van de samenleving. Wanneer kinderen zich op deze manier kunnen ontplooiën en het beste uit zichzelf tevoorschijn kunnen laten komen, leren zij om niet alleen voor zichzelf te leven, maar van betekenis te zijn voor anderen. Om dit zo goed mogelijk te verwezenlijken zullen kinderen op de scholen van de PCPO in een sfeer van geborgenheid moeten kunnen opgroeien. Er wordt goed voor hen gezorgd, ze worden door de leerkrachten gekend en met liefde omringd.

Identiteit

Levensbeschouwelijk

- Wij willen onze leerlingen vertrouwd maken met de Bijbel als Gods woord en de daarop gebaseerde christelijke waarden en normen.
- Onze identiteit brengen wij tot uiting in ons lesgeven en in het omgaan met elkaar: kinderen, medewerkers en ouders/verzorgers.

Pedagogisch

- Wij creëren een veilige, sfeervolle en uitdagende werk- en leeromgeving, waarin structuur geboden wordt en leerlingen gestimuleerd worden om zich te ontwikkelen.
- Ons onderwijs draagt bij aan de ontwikkeling van kinderen tot verantwoordelijke en zelfstandige mensen.

Didactisch

- Wij bieden gedegen onderwijs t.a.v. kennis en vaardigheden van onze leerlingen.
- Aandacht voor de sociale, emotionele en creatieve ontwikkeling van de kinderen vinden wij erg belangrijk.

Maatschappelijk

- Onze scholen staan midden in de samenleving en stellen zich open voor nieuwe ontwikkelingen.
- Wij bevorderen de betrokkenheid en participatie van ouders, omdat onderwijs en opvoeding op school en in het gezin in elkaars verlengde liggen.

3.1.2 Aanduiding van het beleid en de kernactiviteiten

Het geven van kwalitatief goed christelijk onderwijs is de kernactiviteit van de PCPO Krimpenerwaard. Dat doen we vanuit een missie en met een visie.

Diverse onderwerpen zoals het gevoerde beleid, de financiën, visie op de toekomst en personeelszaken worden beschreven in de komende hoofdstukken.

3.2 Besturing

3.2.1 Juridische structuur

De stichting PCPO Krimpenerwaard is opgericht in 2005 en gevestigd te Bergambacht.

De acht scholen gevestigd in Krimpen a/d Lek (De Wegwijzer), Bergambacht (De Ark), Gouderak (De Bron), Lekkerkerk (Eben-Haëzer), Ouderkerk a/d IJssel (Koningin Juliana-school en Koningin Wilhelminaschool) en Schoonhoven (Ichthusschool en De Rank) vertegenwoordigen ongeveer 1480 leerlingen en circa 180 personeelsleden. De scholen hebben elk hun eigen (lokale) karakter. Samen staan ze sterk en gaan ze nieuwe uitdagingen aan, gericht op de toekomst.

De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer: 24379256. Aan onze stichting zijn geen nadere partijen verbonden.

3.2.2 Interne organisatiestructuur

Het bestuur van de PCPO Krimpenerwaard bestaat uit het algemeen bestuur dat de intern toezichthoudende functie uitoefent en de dagelijks bestuurder die als directeur-bestuurder alle bestuurstaken uitvoert. Op deze manier zijn bestuur en toezicht gescheiden, zoals de wet 'Goed onderwijs, goed bestuur' dat voorschrijft.

Het bestuur stelt voor de kerntaken het beleid vast. De toezichthoudende bestuursleden benoemen enkele aandachtsgebieden waaraan zij expliciet aandacht schenken, zoals identiteit, financiën, public relations en opbrengsten. In de bestuursvergaderingen wordt de voortgang van uitvoeringsbesluiten gerapporteerd en vindt toetsing plaats of een en ander verloopt binnen de beleidskaders.

De directeuren zijn integraal verantwoordelijk voor de onder hen ressorterende school. Zij leggen verantwoording af aan het bestuur. Vanuit het stafbureau worden de kerntaken gecoördineerd en wordt vormgegeven aan de bestuurlijke taak.

In het strategisch beleid wordt voor de periode 2019-2023 aangeduid wat de stichting wil bereiken. Jaarlijks wordt aan de hand van een jaarplan de concretisering gepresenteerd. Aan het einde van een schooljaar wordt in een evaluatie op de activiteiten teruggeblikt. Op basis van het strategisch beleid worden door de scholen schoolplannen en jaarplannen geformuleerd.

Organogram

Het organisatieschema hieronder maakt zichtbaar hoe de stichting georganiseerd is.

Toezichthoudend deel van het bestuur									
STAF	Directeur-bestuurder							GMR	
SAR	Ark	Bron	EHS	Ichthus	KJS	KWS	Rank	WWZ	MR
Ouders									

Toelichting:

- Toezichthoudend deel van het bestuur: het algemeen bestuur met toezichthoudende taken; samen met de directeur-bestuurder vormen de toezichthoudende leden het bestuur in zin van de wet (bevoegd gezag);
- Directeur-bestuurder: het dagelijks bestuur met uitvoerende bestuurstaken; samen met de intern toezichthouders vormt de directeur-bestuurder het bestuur;
- Staf: het stafbureau verzorgt ondersteuning van directeur-bestuurder, toezichthoudende leden en scholen;
- scholen: schooldirecteuren zijn integraal verantwoordelijk voor de dagelijkse leiding op schoolniveau; samen met het team staan zij voor de kwaliteit van het onderwijs.
- MR (medezeggenschapsraad) en GMR (gemeenschappelijke medezeggenschapsraad): raad op school- dan wel stichtingsniveau die tot taak heeft instemming of advies te verlenen als het gaat om beleidsstukken;
- SAR (schooladviesraad): raad die tot taak heeft de plaatselijke betrokkenheid tussen school, ouders en achterban te stimuleren en de school te adviseren op het gebied van identiteit;
- ouders: ouders/verzorgers van de leerlingen.

3.2.3 Belangrijke elementen van het gevoerde beleid

De ontwikkeling en aanschaf van nieuwe methodes vroeg om het opnieuw doordenken van onze visie op de inzet van ICT. Lesmaterialen worden meer en meer digitaal aangeboden en niet langer als (werk-)boek. Dit heeft het denken over computers sterk beïnvloed. Vanaf groep 4 moet er voor bijna iedere leerling een laptop beschikbaar zijn. Deze worden flexibel door de gehele school ingezet. Er ontstaan andere standaarden t.a.v. investeren en afschrijven van lesmaterialen. Er wordt nagedacht en gesproken over diverse gezondheidsaspecten (schermtijd, zithouding). Om de ontwikkelingen rond ICT te ondersteunen en stimuleren is de heer Hanse voor 0,2 fte bovenschols aangesteld. Hij is beschikbaar voor de diversiteit aan vragen en ondersteuning voor alle scholen en zit de werkgroep ICT voor. Deze werkgroep initieert visie en ontwikkeling t.a.v. ICT.

3.2.4 Zaken met een politieke of maatschappelijke impact

De reguliere contacten met de gemeentelijke overheden zijn onderhouden. De meest aan-gelegen wijze is het voorbereiden en bijwonen van het 'Op Overeenstemming Gericht Over-leg' (OOGO). Daar waar nodig is op basis van casuïstiek contact gezocht met de betrokken ambtelijke dienst ^{en/of} wethouder (te denken valt aan huisvestingszaken).

In het kader van de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor huisvesting en onderwijs is door gemeentebestuur en schoolbesturen gewerkt aan het opstellen van een Integraal Huisvestingsplan (IHP). Dit IHP is in de loop van 2018 definitief vastgesteld. Daarmee is het IHP het vertrekpunt voor onderwijshuisvesting in de komende jaren. Vanwege de sterke groei van de Ichthusschool was daar extra lokaalruimte noodzakelijk. In goed over-leg met de gemeente en de Emmaschool (gehuisvest in dezelfde MFA) is een traject door-lopen om te komen tot uitbreiding met 5 lokalen en enkele spreekkamers. De realisatie is voorzien in de eerste helft van 2020.

Daarnaast is een huisvestingsaanvraag ingediend voor (ver-)nieuwbouw van cbs De Ark in Bergambacht. Er zijn gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van de gemeente en met mogelijke andere betrokken partijen (bibliotheek, kinderopvang, openbare basis-school) De gesprekken leidden nog niet tot concrete acties.

3.2.5 Informatie over de maatschappelijke aspecten van het 'ondernemen' **Professionalisering leerkrachten en schoolleiders**

De leerkracht doet ertoe. Vanuit dit motto is er veel aandacht voor de scholing en ontwik-keling van medewerkers.

Ouderschapsverlof

Aan medewerkers wordt de mogelijkheid geboden ouderschapsverlof op te nemen. In 2019 maakten hier 10 personen gebruik van.

Stage

De scholen van PCPO Krimpenerwaard bieden jaarlijks ruimte aan studenten die in het kader van hun opleiding (PABO, ROC) stage moeten lopen. Met Hogeschool De Driestar in Gouda en de Marnixacademie te Utrecht zijn daarover specifieke afspraken gemaakt. Er zijn intern twee schoolopleiders actief die de studenten begeleiden.

3.2.6 Samenwerkingsverband en verbonden partijen

In het kader van Passend Onderwijs maakt de PCPO Krimpenerwaard onderdeel uit van SWV PO Midden Holland 2814. Het ondersteuningsplan is op dit niveau uitgangspunt voor het beleid. Eén van de belangrijkste uitgangspunten is thuisnabij onderwijs te geven dat toegankelijk is voor alle leerlingen. Er wordt ingezet op steeds meer inclusiever onderwijs. Dat geldt in toenemende mate ook voor de meerbegaafde leerlingen.

De IB'ers ontmoeten elkaar regelmatig in een gezamenlijk overleg en wisselen daar ervaring en kennis uit. Voor directeuren en IB'ers vanuit de verschillende besturen in de Krimpenerwaard wordt driemaal per jaar de zgn. Waardbijeenkomst georganiseerd. Hier is ruimte voor inspiratie (thema-lezingen), uitwisseling (per dorpskern) en ontmoeting.

De middelen Passend Onderwijs die deel uitmaken van de lumpsum worden ingezet om die doelstelling te realiseren. Concreet worden deze besteed aan de kosten Interne Begeleiding, onderwijsassistentie, scholing medewerkers, aanschaf middelen en materialen.

De ondersteuningsmiddelen vanuit het SWV worden behalve aan de hiervoor genoemde zaken ook besteedt aan thema's die verband houden met de speerpunten van beleid vanuit het SWV.

In 2019 was er aandacht voor:

1. **preventief anticiperen op ondersteuningsbehoefte;**
Wij zien dat scholen hierin duidelijk groeien en stappen zetten.
2. **verdere oriëntatie op gerichte aandacht voor meerbegaafden in de eigen groep en binnen specifieke voorzieningen als een plusklas;**
Binnen de PLG begaafdheid is nagedacht en gesproken over het aanbod aan (meer)-begaafde leerlingen. Dit is inmiddels beschreven in een beleidsnotitie. Hierin wordt aandacht gegeven aan zowel het aanbod in de eigen groep als via een plusklas aan school. Als stichting zoeken wij hierin naar een balans tussen de eigenheid van de school en een gedeelde visie vanuit de stichting.
3. **oriëntatie op hybride tussenvoorzieningen, zoals bijv. de impulsgroep;**
In Schoonhoven is ervaring opgedaan met een impulsklas. Leerlingen met problemen in een complexe combinatie van gedrag en leren worden gedurende een periode van 6 - 12 weken intensief begeleid in een aparte kleine setting.
4. **dyslexie in het kader van 'de monitor';**
N.a.v. de gesprekken over de dyslexie-monitor is het programma BOUW aangeschaft. Het wordt nu ingevoerd. Medewerkers worden geschoold. Met IB'ers wordt gesproken over een adequate invulling van ondersteuningsniveau 2 en 3 bij vermoeden van dyslexie. Het dyslexieprotocol is in 2019 herzien.
5. **oriëntatie op 'inclusiever' onderwijs op de scholen.**
In het kader van de discussie dekkend netwerk en de SBAO-problematiek binnen het SWV is aan de besturen in de Krimpenerwaard gevraagd om in samenspraak met de gemeente het gesprek te openen over een ontwikkeling naar inclusiever onderwijs. Binnen het directieberaad van de PCPO Krimpenerwaard is dit positief ontvangen. In 2020 zeten wij het gesprek voort.

3.2.7 Ontwikkelingen bij of in relatie tot verbonden partijen, incl. SWV Samenwerkingsverband

Elke organisatie is vertegenwoordigd in het algemeen bestuur van eerder genoemd SWV. Het ondersteuningsplan is op dit niveau uitgangspunt voor het beleid. Een van de uitgangspunten is thuisnabij onderwijs te geven en gebruik te maken van de expertise van collega-scholen in de nabije omgeving. Om die reden werken we in de Krimpenerwaard samen met de scholen van Onderwijs Primair. Regelmatig zijn er gezamenlijke studieochtenden waarin IB'ers en directeuren concrete afspraken maken over de invulling en vormgeving van passend onderwijs.

Internationale Schakelklas

Het gemeentebestuur van de Krimpenerwaard heeft het initiatief genomen tot het vormen van een Internationale Schakelklas (ISK) binnen de eigen gemeente. De gezamenlijke schoolbesturen hebben zich achter de plannen van de gemeente geschaard en voelen zich medeverantwoordelijk voor dit initiatief. Kinderen die de Nederlandse taal niet machtig zijn, komen voor een jaar naar de ISK, waarna zij zich aanmelden op een school in de eigen woonplaats. De ISK is gevestigd in cbs De Ark. Medewerkers vanuit de PCPO Krimpenerwaard zijn geschoold om aan deze doelgroep les te kunnen geven. De ISK valt geheel onder de verantwoordelijkheid van cbs De Ark. In een convenant zijn afspraken gemaakt over de wijze waarop gemeente en schoolbesturen worden geïnformeerd over kengetallen, hoe zij betrokken blijven bij ontwikkelingen en hoe zij gezamenlijk verantwoordelijk zijn bij financiële knelpunten.

3.2.8 Bestuurders en toezichthouders en hun (on)betaalde (neven)functies

Is opgenomen in hoofdstuk 3.4

3.3 Naleving branchecode

Het bestuur van de PCPO Krimpenerwaard bestaat uit een bestuurlijk deel en een toezicht-houdend deel. De directeur-bestuurder voert als dagelijks bestuurder alle bestuurstaken uit. De overige bestuursleden dragen zorg voor het intern toezicht. Op deze manier zijn bestuur en toezicht gescheiden, zoals de wet 'Goed onderwijs, goed bestuur' dat voorschrijft. De stichting maakt daarbij gebruik van het Raad van Beheermodel (one-tier structuur).

3.3.1 Ontwikkelingen op het gebied van governance

Interne beheersing en toezicht (Governance)

Er is sprake van scheiding van bestuur en toezicht, op basis van de wet 'Goed onderwijs, goed bestuur'. Tijdens evaluatiemomenten, zowel intern per vergadering, als meer specifiek met een extern adviseur, toetst het bestuur de eigen ontwikkeling en houding t.a.v. Governance. Er werden in het kader van de omzetting nieuwe reglementen voor bestuur en directie opgesteld.

Tweemaal per jaar is er formeel overleg tussen bestuur en GMR. In 2019 werd één overlegmoment bestemd voor uitwisseling en afstemming en werd één avond gewijd aan een specifiek thema: ontwikkelingen t.a.v. ICT binnen de scholen van PCPO Krimpenerwaard.

3.3.2 Vermelding code goed bestuur die gehanteerd wordt

De PCPO Krimpenerwaard hanteert de 'Code voor goed bestuur in het primair onderwijs', zoals vastgesteld door de leden van de PO-Raad.

3.3.3 Vermelding van de afwijkingen van deze code en toelichting

Niet van toepassing.

3.3.4 Wijze waarop horizontale verantwoording wordt ingevuld

Het bestuur hecht belang aan een goed contact met omgeving en betrokkenen. Dit uit zich allereerst door presentie en een actieve bijdrage in alle relevante overleggen (SWV Passend Onderwijs, OOGO, bestuurlijke netwerken, enz.). In de jaarplanning is, volgens een vast patroon, ruimte ingericht voor een structureel, jaarlijks overleg met leden van de GMR, directeuren en schooladviesraden.

Tweewekelijks wordt voor directie, GMR en bestuur een nieuwsbrief uitgegeven (Info-waard) met informatie over alle actuele en lopende ontwikkelingen. Voor personeelsleden verschijnt er tweemaandelijks een nieuwsbrief over de interne, externe en onderwijskundige actualiteit. Ouders ontvangen nieuwsbrieven vanuit de scholen.

Daarnaast wordt jaarlijks tijd ingeruimd voor een bezoek aan de scholen. De directeur-bestuurder legt naast de tweemaandelijkse voortgangsgesprekken met de directeur, jaarlijks per school een schoolbezoek af. De toezichthouders bezoeken ieder jaar een tweetal scholen en spreken daar met directie en het team en vaak ook met ouders.

Dit totaal aan overleggen, bezoeken en nieuwsbrieven zorgt voor structuur en transparantie t.a.v. de interne en externe contacten en communicatie: de stichting is 'in control'. Processen en procedures zijn zodanig ingericht, dat alle relevante risico's tijdig wordenesignaleerd en passende maatregelen worden genomen om deze risico's en de gevolgen daarvan te beheersen.

Voor de processen die onder de verantwoordelijkheid van administratiekantoor Groenendijk Onderwijs Administratie vallen verwijzen wij naar de TPM-verklaring van genoemd kantoor.

3.4 Omgeving

3.4.1 Afhandeling van klachten

Er is in 2019 één klacht ingediend. De klacht is in aanwezigheid van de directeur-bestuurder en de directeur van de betreffende school behandeld in een zitting van de Geschillencommissie Bijzonder Onderwijs. De klacht werd deels gegrond en deels ongegrond verklaard. De aanbevelingen van de commissie zijn overgenomen.

Zoals beschreven in de klachtenregeling van de stichting beschikt het bevoegd gezag over twee vertrouwenspersonen.

3.4.2 Belangrijkste ontwikkelingen m.b.t. internationalisering

Er is een toename van scholen die Engels aanbieden vanaf de kleutergroep. Op dit moment gebeurt dit binnen de PCPO Krimpenerwaard op 6 van de 8 scholen.

3.4.3 Verwachte toekomstige ontwikkelingen m.b.t. internationalisering

Niet van toepassing.

4 Risicomanagement

Voor wat betreft de werking van de Administratieve Organisatie verwijzen wij naar het Handboek Administratieve Organisatie. Voor de Interne Controle verwijzen wij naar het Algemeen Financieel beleid en de bijlagen daarvan. Daarnaast zijn er zaken uitbesteed aan het administratiekantoor en zijn er afspraken gemaakt in een Service Level Agreement. Het administratiekantoor is in bezit van een TPM-verklaring wat de uitbesteedde zaken borgt. Binnen de organisatie wordt er gewerkt met een vaste cyclus voor wat betreft Planning en Control.

Meerdere keren per jaar worden de bekende risico's voor de stichting besproken en getoetst op realisme en aanwezigheid. Daarnaast wordt er gekeken naar nieuwe risico's die opdoemen. In samenspraak met de Raad van Beheer, GMR en directeurs wordt er al naar gelang de noodzaak opgetreden of worden er plannen bijgesteld. Voor de opbrengsten hiervan over 2019, verwijzen wij naar onderstaande paragraaf.

Bovenstaande laat niet onverlet dat het thema risicomanagement in combinatie met de vermogensvisie meer aandacht behoeft. Deze thema's zijn in 2019 ter hand genomen en zullen in 2020 verder uitgewerkt worden.

4.1 Beschrijving van de belangrijkste risico's en onzekerheden

Hieronder zijn de belangrijkste risico's op een rij gezet. Dit zijn defensieve getallen naast de opgenomen stelposten in de meerjarenbegroting. Het gaat hier om onvoorziene, tegenvallende afwijkingen ten opzichte van de verwachte kosten die meerjarig al zijn begroot.

Het risicoprofiel in paragraaf 4.2 laat zien dat PCPO Krimpenerwaard diverse risico's onderkent, de som hiervan is € 920.000.

Hieronder volgt per thema een korte toelichting met daarbij de ondernomen of uit te voeren acties.

1. Strategisch

De resultaten van alle scholen liggen momenteel op voldoende niveau. Dit vraagt de nodige inspanning, zeker in tijden dat het krijgen van voldoende gekwalificeerd personeel een enorme opgave is. Daarnaast wordt momenteel onderzoek gedaan naar de (on)mogelijkheden van inclusiever onderwijs. Beide zaken brengen risico's met zich mee.

2. Operationele activiteiten

Het prognosticeren van de leerlingaantallen blijft lastig. Leerlingen worden vaak laat aangemeld. Een geringe stijging of daling van dat getal, kan grote gevolgen hebben. Vanwege de t-1 systematiek is er in voorkomende gevallen wel tijd om te anticiperen.

Het personeelstekort in het onderwijs is aanleiding voor grote zorgen. De afhankelijkheid van goed en voldoende personeel is enorm en heeft impact op vrijwel alle activiteiten en risico's. Uitvallen van personeel als gevolg van werkdruk, mede veroorzaakt door toenemende zorg, is een reëel risico.

3. Financiële positie

PCPO Krimpenerwaard bestempelt zichzelf als een financieel gezonde organisatie. Tegelijkertijd zien we de risico's toenemen. Het aannemen van personeel waarvan de kennis en kunde nog onvoldoende aangetoond is, is anno 2019 onontkoombaar. Daarnaast spelen er vanuit het IHP zaken rondom (ver)nieuwbouw. Hoewel we daar erg alert op zijn, speelt daar qua risico's het rechtmatigheidsvraagstuk.

4. Financiële verslaggeving

We werken al jaren samen met een betrouwbaar administratiekantoor. Zij worden gecontroleerd door de accountant. Dat helpt bij een correcte verslaggeving. Een gering risico is bij punt 3 al beschreven.

5. Wet- en regelgeving

Ondanks het personeelstekort brengt de WWZ wat risico's. Voldoende flexibiliteit om in geval van operationele risico's te kunnen reageren, is van groot belang om die risico's op acceptabel niveau te houden.

4.2 Risicoprofiel

Risico	Maximale impact per risico (a)	Kans (b)	Berekende verwachte impact (a x b)
Strategisch			60.000
Negatieve beoordeling onderwijsinspectie	100.000	2	10.000
Inclusie	100.000	4	50.000
Operationele activiteiten			595.000
Leerlingprognoses zijn niet juist	200.000	2	20.000
Dalende leerlingaantallen	200.000	4	100.000
Onverwachte stijging ziekteverzuim personeel (ERD)	200.000	4	100.000
Niet kunnen krijgen / vasthouden van goed personeel	400.000	5	300.000
Vergrijzing personeelsbestand en DiOw verplichtingen	100.000	3	25.000
Passend Onderwijs	100.000	4	50.000
Financiële positie			225.000
Financiële gevolgen van arbeidsconflicten	100.000	3	25.000
Onvoldoende bekostiging (buiten)onderhoud / tegenvallende kosten nieuwbouw projecten	400.000	4	200.000
Financiële verslaggeving			30.000
Het niet of niet volledig kunnen verantwoorden van investeringen in (ver)nieuwbouw	300.000	2	30.000
Wet- en regelgeving			10.000
Beperkingen in het aannemen van tijdelijke werknemers door de invoering van de Wet werk en zekerheid	100.000	2	10.000

Kans:

1. Zeer onwaarschijnlijk	<5%
2. Onwaarschijnlijk	5% <> 10%
3. Waarschijnlijk	10% <> 25%
4. Meer dan waarschijnlijk	25% <> 50%
5. Zeer waarschijnlijk	50% <> 100%

5 Bedrijfsvoering

5.1 Bedrijfsvoering

5.1.1 Zaken in het afgelopen jaar met behoorlijke personele betekenis

PCPO Krimpenerwaard streeft naar een zo evenwichtig mogelijke personeelsverdeling tussen mannen en vrouwen en verdeeld in verschillende leeftijdscategorieën. Tot op heden lukt het een gezonde mix van verschillende leeftijdsgroepen aan ons binden, het aannemen van meer mannen blijkt ook dit jaar ondoenlijk.

Ondanks grote inspanningen om goed gekwalificeerd personeel te vinden, lukt dat onvoldoende. Opleidingsplaatsen voor zowel reguliere studenten als zij-instromers blijken mondjesmaat te vullen. We voorzien hier voor de nabije en verdere toekomst grote problemen.

In 2019 is het gelukt vrijwel alle groepen dagelijks te bemensen. Dit mede door een laag verzuimpercentage (3,02%). Dit is een permanente zoektocht en uitdaging voor de mensen die met deze taak belast zijn. Veel ander werk blijft daardoor liggen.

5.1.2 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen m.b.t. personeel

In 2019 zette de problematiek van het toenemend lerarentekort zich steeds meer door. Met name t.a.v. ziektevervanging kan dat leiden tot ongewenste situaties: groepen samenvoegen, directeur en/of IB'er voor de klas, een klas naar huis. De PCPO Krimpenerwaard voert een strategisch personeelsbeleid dat gericht is op het proactief (boven-formatieve) werven en benoemen van personeelsleden. Ook worden trajecten ingericht met zgn. zij-instromers.

De ontwikkeling van leerkrachtvaardigheden is binnen het strategisch personeelsbeleid een belangrijk aandachtspunt. Er is veel aandacht voor scholing en deskundigheidsbevordering. Op schoolniveau wordt teamscholing en -training georganiseerd rond schoolspecifieke ontwikkeldoelen, zoals eigenaarschap, sociaal emotionele ontwikkeling, instructievaardigheden, didactiek enz.

De eigen interne Knikkeracademie bood in dat verband ook in 2019 een breed aanbod van trainingen en cursussen. Het aanbod bevatte zowel een aanbod van externen als van eigen personeel. Tweejaarlijks is er een centrale studiedag voor alle medewerkers. In 2019 werd deze verzorgd door dr. Ben Tiggelaar.

In het kader van talentontwikkeling wordt medewerkers de mogelijkheid geboden van zgn. kweekvijvertrajecten t.a.v. (midden-)management, onderwijsspecialist of Interne Begeleiding.

Deelname aan genoemde scholingstrajecten wordt per individueel personeelslid verantwoord binnen het Taakbeleid. Implementatie, monitoring en evaluatie van scholing en deskundigheidsbevordering zijn een vast thema binnen de voortgangsgesprekken tussen bestuurder en directeur en worden beschreven in de managementrapportage 'personeel' aan het toezichthoudend deel van het bestuur.

5.1.3 Gevoerde beleid inzake de beheersing van uitkeringen na ontslag

In 2019 zijn er geen personeelsleden ontslagen.

De personeelsleden met een tijdelijke benoeming dan wel uitbreiding hebben in verband met de wet Werk en Zekerheid tijdig bericht ontvangen dat de tijdelijke benoeming/uitbreiding niet automatisch zou worden verlengd. Na het gereedkomen van het bestuursformatieplan konden vrijwel alle personeelsleden hun dienstverband voortzetten binnen de stichting.

5.1.4 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen m.b.t. de huisvesting

De meerjarenonderhoudsplannen van alle gebouwen zijn doorgenomen en de noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden hebben plaatsgevonden. Dit wordt uitgevoerd in samenwerking met ons vaste contactpersoon van Ben van der Vlist Adviesburo uit Schoonhoven. Voor onderhoud en verplichte keuringen hebben we diverse mantelcontracten lopen die bovenschools zijn afgesloten.

Jaarlijks doteren we bedragen aan de voorziening voor toekomstig onderhoud aan het gebouw.

De Ichthusschool in Schoonhoven gaat een permanente uitbreiding plaatsen en ook wordt er gesproken over het schoolgebouw van De Ark in Bergambacht. (Zie eerder in het verslag bij 3.2.4)

5.1.5 Financiële positie op balansdatum

De in deze paragraaf genoemde kengetallen geven inzicht in de financiële gezondheid van de organisatie. We hanteren de hieronder toegelichte kengetallen:

Weerstandsvermogen

Het vrije deel van het eigen vermogen minus (materiële) vaste activa uitgedrukt in een percentage van de jaarlijkse rijksbijdrage.

Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft de verhouding aan tussen eigen en vreemd vermogen. Het verschaft inzicht in de financieringsopbouw en geeft aan in hoeverre aan de verplichtingen op langere termijn kan worden voldaan. De solvabiliteit is exclusief (1) en inclusief (2) de bestaande voorzieningen.

Liquiditeit (current ratio)

De liquiditeit geeft aan in hoeverre op korte termijn aan de betalingsverplichtingen kan worden voldaan. Liquiditeit wordt gedefinieerd als: de verhouding tussen de vlottende activa (som van de liquide middelen en de vorderingen) en de kortlopende schulden. Een liquiditeit van groter dan 1 wordt doorgaans gekwalificeerd als voldoende.

Rentabiliteit

De rentabiliteit heeft betrekking op het rendement en geeft aan of er sprake is van een positief dan wel negatief resultaat. Voor de onderwijssector is een rentabiliteit van 0% verdedigbaar, omdat het onderwijs geen winstoogmerk kent. Rentabiliteit wordt gedefinieerd als: het resultaat uit de gewone bedrijfsvoering gedeeld door de totale baten uit de gewone bedrijfsvoering.

Huisvestingsratio

Deze geeft weer welk deel van de totale lasten is besteed aan lasten voor huisvesting. Daaronder vallen ook de afschrijvingen voor gebouwen en terreinen.

Kengetal	Formule	Norm	2019	2018	2017	2016
Weerstandsvormogen	Reserves (excl. MVA) / Totale lasten	10-20	12,28	9,39	13,44	12,52
Solvabiliteit 1	(Eigen vermogen excl. Voorzieningen) / Balanstotaal	>20	63,96	63,12	68,22	72,70
Solvabiliteit 2	(Eigen vermogen + Voorzieningen) / Balanstotaal	>20	81,11	77,88	80,27	80,00
Liquiditeit	Vlottende activa / Vlottende passiva	>0,5 en < 1,5	3,40	2,61	3,12	2,89
Rentabiliteit	Exploitatieresultaat / Totale baten	>0 en <5	0,98	-0,35	0,77	0,68
Huisvestingsratio	Huisvestingslasten + afschrijvingen gebouwen en terreinen / totale lasten * 100		7,35	7,11	8,19	7,82

De tabel met kengetallen laat zien dat vrijwel alle kengetallen van de PCPO Krimpenerwaard zich rond of boven de gestelde bandbreedtes bewegen. Daarmee voldoen deze cijfers aan de eisen die door het bestuur en de overheid gesteld zijn. Verder geven de kengetallen aan dat PCPO Krimpenerwaard een financieel gezonde organisatie is. Vanuit de controle en beheersing van de beschikbare middelen wordt zo goed als mogelijk gezocht naar zinnige en noodzakelijke investeringen. In 2018 lieten de kengetallen een dalende lijn zien als gevolg van beleidskeuzen die gemaakt zijn. In 2019 steeg het weerstandsvermogen (excl. MVA) weer tot boven de streefwaarden als gevolg van minder geplande investeringen en begrote afschrijvingen op met name ICT-zaken.

Voor de streefwaarden geldt dat de norm gekozen is die de PO-raad, in navolging van de commissie DON, voor organisaties van de omvang van de PCPO Krimpenerwaard heeft vastgesteld. Bij het weerstandsvermogen is hiervan afgeweken en is de bovengrens voor nu op advies van een controlerende accountant gesteld op 20% waar het advies 10% is. Gezien de kleinschaligheid van de stichting en de risico's die in de continuïteitsparagraaf beschreven zijn, is er door het bestuur voor gekozen om te streven naar een weerstandsvermogen > dan 10%. Intern bekijken we met elkaar waar opgebouwd vermogen zo goed als mogelijk ingezet kan worden ten gunste van het primaire proces zonder daarbij de risico's en het belang van reserves uit het oog te verliezen, maar ook om het onnodig aanhouden van reserves te voorkomen. In het kader van de risicobeheersing is in het 2019 een start gemaakt met het in kaart brengen van alle risico's en daaraan gekoppeld de vermogensvisie. Dit traject zal in 2020 afgerond worden.

5.1.6 Toelichting op de ontwikkeling van de balansposten

In vergelijking met vorig jaar is het balans totaal gestegen. Een toename van de liquide middelen en een afname van de materiele vaste activa zijn het gevolg van ICT-investeringen in 2018 waarbij bewust gekozen is voor een korte afschrijvingstermijn. In 2019 bleek dat deze termijn voor toekomstige investeringen met 1 jaar verlengd kan worden.

Investeringen zijn gedaan op basis van de investeringsplanning en de daaronder liggende beleidskeuzen. De dotaties hebben plaatsgevonden op basis van geldende wet- en regelgeving en toekomstige verplichtingen voor jubilea, opname spaarverlof en groot onderhoud.

Balans per 31-12-2019 en 31-12-2018

Activa(€)	31 december 2019	31 december 2018
Materiele vaste activa	1.620.261	1.836.985
Financiële vaste activa	48.544	48.544
Vorderingen	495.535	487.902
Liquide middelen	2.072.951	1.773.932
Totaal	4.237.290	4.147.364
Passiva (€)		
Eigen vermogen	2.710.040	2.617.998
Voorzieningen	726.796	611.791
Kortlopende schulden	756.528	866.257
Langlopende schulden	43.926	51.318
Totaal	4.237.290	4.147.364

5.1.7 Toelichting op het resultaat en wat daaraan heeft bijgedragen

Bij het opstellen van de begroting 2019 is uitgegaan van alle baten die met zekerheid zouden komen en de baten die met vrij veel zekerheid zouden komen. Dit is een redelijk voorzichtige benadering, maar geeft in ieder geval een vrij grote mate van zekerheid dat er niet met baten gerekend wordt die nog onzeker zijn.

De fors hogere rijksbijdragen zijn te verklaren door de stijging van de werkdrukmiddelen, de aanpassing van de bekostiging in oktober en de vooruit ontvangen baten als gevolg van de nieuwe cao PO. Daarnaast zijn er een aantal groeibijdragen ontvangen.

De overige overheidsbijdragen laten ook een stijging zien. Waar we tot vorig jaar de kosten voor de Schakelklas voor heel Schoonhoven rechtstreeks declareerden bij de gemeente, is deze nu vooraf als subsidie overgemaakt. Deze subsidie is zowel voor Stichting PCPO Krimpenerwaard als voor Stichting Onderwijs Primair.

De overige baten zijn fors hoger dan begroot. Detachering van personeel bij OCW en geïntensiveerde samenwerking met andere besturen binnen de invalpool hebben er in 2019 toe geleid dat er veel extra baten ontvangen zijn in verband met uitleen van personeel. Ook voert PCPO Krimpenerwaard sinds 2019 de administratie van 4 Verenigingen van Eigenaars waar onze scholen mede deel van uitmaken. Hiervoor zijn baten ontvangen om de lasten daarvan te dekken

Hieronder de ontvangen baten over 2019 afgezet tegen de begroting 2019 en de realisatie 2018.

Baten (€)

	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2017
Rijksbijdragen	8.873.033	8.411.628	8.313.946
Overige overheidsbijdragen en – subsidies	103.852	69.060	77.611
Overige baten	445.104	238.146	404.868
Totaal Baten	9.421.990	8.718.834	8.796.425

Voor al de hierboven genoemde extra baten geldt dat hier vrijwel 1 op 1 extra lasten tegenover staan. De salarissen zijn flink gestegen en de werkdrukmiddelen zijn vrijwel helemaal op personeel ingezet. Ook de groeibijdragen zijn volledig ingezet.

Tegenover de inkomsten uit detachering staan salarislasten, dat geldt ook voor de genoemde subsidie voor de Schakelklas Schoonhoven. Stichting Onderwijs Primair heeft de salarislasten van haar personeel gefactureerd aan Stichting PCPO Krimpenerwaard.

De afschrijvingslasten zijn hoger dan begroot door het verder opschonen van de activalijs.

De kosten voor huisvesting zijn ook hoger dan begroot. Huisvesting gerelateerde activa wat nu afgeschreven wordt, zal in de toekomst onttrokken worden aan de voorziening groot onderhoud. Daarvoor is een extra dotatie gedaan. Dit zal de komende jaren verder zijn beslag krijgen. Daarnaast waren de lasten voor de VVE-locaties aanmerkelijk hoger dan voorgaande jaren, met name qua energielasten.

Lasten (€)

	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
Personele lasten	7.282.978	6.900.621	6.886.165
Afschrijvingen	352.454	315.692	296.873
Huisvestingslasten	681.473	626.682	623.912
Overige instellingslasten	1.011.204	978.310	1.018.830
Totaal Lasten	9.328.109	8.821.305	8.825.781

Allocatie van middelen

PCPO Krimpenerwaard kiest ervoor zoveel mogelijk middelen op schoolniveau in te zetten. Primair vallen alle middelen op schoolniveau, middels een afdracht van 3,5% van het bekostiging personeel en 75% van het PAB-budget (exclusief de werkdrukmiddelen) worden collectieve zaken geregeld en betaald. Te denken valt hierbij aan alle scholing, de kosten voor verlof van personeelsleden, contributies, kosten voor (ziekte)verzuim, personele frictie, enz. Een totaaloverzicht is te vinden in het Algemeen Financieel Beleid van de stichting. Het samenwerkingsverband Passend Onderwijs heeft de keuze gemaakt de middelen te verdelen over de besturen. Intern worden deze middelen op basis van leerlingaantal en zorgzwaarte van de school verdeeld over de scholen. De middelen die toegekend zijn in het kader van het onderwijsachterstandenbeleid zijn hier een van de graadmeters voor. Deze middelen gaan rechtstreeks naar de scholen die het betreft.

De overhead bedraagt maximaal 4,5% van de totale baten, hiermee worden de staf, de administratiekosten inclusief de kosten voor de accountantscontrole en de huisvestingskosten betaald.

5.1.8 Analyse exploitatie in relatie tot de begroting en realisatie vorig jaar

Zowel de baten als lasten laten een afwijking zien ten opzichte van de begroting 2019 en realisatie 2018.

	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
Totaal Baten	9.276.390	8.718.834	8.796.425
Vooruit ontvangen baten	145.600	0	0
Totaal Lasten	9.328.109	8.821.305	8.825.781
Saldo Baten en Lasten	93.881	- 102.472	- 29.356
Financiële Baten en Lasten	- 1.839	- 2.375	- 1.691
Resultaat	92.042	-104.847	- 31.047

In 2019 is ruim 700.000 meer ontvangen dan begroot. Voor 145.600 geldt dat dit in 2019 ontvangen is om de eenmalige uitkeringen in februari 2020 te voldoen. De 550.000 die dan resteert is te verklaren door hogere rijksbijdragen als gevolg van de indexatie van de bekostiging van 230.000, de ontvangen groeibijdragen van 145.000, de baten voor detachering van personeel van 120.000, de eerdergenoemde subsidie voor de Schakelklas Schoonhoven van 30.000 en de baten in verband met het voeren van de administratie voor 4 VVE Locaties. Genoemde zaken verklaren op hoofdlijnen ook het verschil met de realisatie van 2018.

De lasten van 2019 waren 500.000 hoger dan begroot voor 2019 en gerealiseerd in 2018. De vooruit ontvangen baten buiten beschouwing latend, levert dat over 2019 een resultaat op van - 53.558 negatief. Dat is 51.289 positiever dan begroot. De belangrijkste oorzaak daarvan is het lage verzuim. In 2019 was het verzuimpercentage 3,02%, tegen 4,46% in

2018 en 3,19% in 2017. Er was meer geld gereserveerd voor het inzetten van vervangend personeel dan in werkelijkheid nodig was.

Voor alle andere niet begrote baten geldt dat er vrijwel 1 op 1 lasten tegenover staan.

Besteding middelen Passend Onderwijs

Vanuit het samenwerkingsverband Passend Onderwijs ontvingen wij in 2019 € 343.076. Deze middelen zijn aan de volgende zaken besteed:

Middelen Passend Onderwijs	
Ondersteuningsstructuur	47.710
Trajectbegeleiding en coördinatie	15.969
Materiële inzet	4.291
Interne begeleiding	24.650
Professionalisering	2.800
Ondersteuning leraren	74.250
Professionalisering	40.000
Begeleiding leerkrachten	34.250
Ondersteuning leerlingen	221.116
Handen in de klas	180.350
Materiële inzet	8.825
Leerlinggebonden begeleiding	31.941
Totaal	343.076

Meer inhoudelijke informatie is te lezen in paragraaf 3.2.6.

5.1.9 Toelichting op het investeringsbeleid

Er zijn afgelopen jaar diverse investeringen gedaan, zoals opgenomen in de investeringsplanning van 2019. Hierin is niet significant afgeweken van de meerjarige investeringsplanning. Deze planning is er op gericht de gemaakte beleidskeuzes materieel te ondersteunen en de strategische doelen van de stichting te verwezenlijken.

Investerings en afschrijven over 2019 (€)

	Investerings	Afschrijving
Gebouwen en terreinen	0	4.007
Technische zaken	6.837	21.029
Meubilair	21.711	68.773
ICT	58.706	189.135
Onderwijs Leer Pakket en apparatuur	48.997	69.509
Totaal	136.252	352.454

5.1.10 Toelichting op kasstromen en financiering

Behoudens de in de voorgaande paragrafen beschreven zaken, hebben zich vrijwel geen opvallende zaken voorgedaan in 2019. Conform de meerjarenonderhoudsplanning is het onderhoud op de scholen uitgevoerd, waarvan de kosten aan de voorziening zijn onttrokken. Deze voorziening is verder opgebouwd om aan de toekomstige verplichtingen die voortvloeien uit de meerjarenonderhoudsplanningen te kunnen voldoen.

Ook de gratificaties voor diverse jubilea zijn onttrokken aan de daarvoor bestemde voorziening en de voorziening is verder opgebouwd conform geldende richtbedragen. Dit geldt ook voor de voorziening voor Duurzame Inzetbaarheid.

Vanuit de diverse bestemmingsreserves, waaronder 'nieuwbouw', zijn middelen onttrokken om de voorziene kosten daarvan te dekken.

Hieronder de stand van de diverse (bestemming)reserves en voorzieningen per 31-12-2019 en 01-01-2019:

Reserves en eigen vermogen per 31-12-2019 en 01-01-2019 (€)

	31-12-2019	01-01-2019
Algemene reserve	1.412.777	1.493.078
Reserve bovenschools	489.778	452.521
Bestemmingsreserve bovenschools	120.000	120.000
Reserve nieuwbouw	16.109	15.842
Bestemmingsreserve bijzondere bekostiging	145.600	0
Overige reserve (privaat)	525.776	536.557
Totaal Eigen vermogen	2.710.040	2.617.998

Voorzieningen per 31-12-2019 en 01-01-2019 (€)

	31-12-2019	01-01-2019
Voorziening onderhoud	581.685	460.146
Voorziening jubilea en duurzame inzetbaarheid	145.111	151.645
Totaal Voorzieningen	726.796	611.791

Drie panden vallen niet onder de voorziening onderhoud zoals hierboven genoemd. Het betreft Multifunctionele Accommodaties waarvan het beheer bij een VVE ligt. De lasten van de investeringen die gedaan zijn, lopen via de VVE. Voor de stichting geldt dat dit een gering financieel risico met zich meebrengt omdat er liquide middelen voor de afschrijving en opbouw van een onderhoudsvoorziening in de VVE moeten worden ondergebracht. Dit heeft invloed op de kengetallen en het beschikbare vermogen om te investeren en uitgaven-pieken op te vangen.

5.1.11 Informatie over financiële instrumenten

Niet van toepassing.

5.1.12 In control statement

Niet van toepassing.

5.1.13 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen m.b.t. kwaliteitszorg

Er is een inventarisatie en analyse gemaakt van de tussen- en eindopbrengsten. De scholen formuleerden daarnaast eigen schoolambities t.a.v. de hoofdvakken rekenen, lezen en taal. Deze zijn besproken binnen directieoverleg en bestuur.

5.2 Onderwijsprestaties en onderwijskundige zaken

5.2.1 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen van het afgelopen jaar

Ieder jaar vindt methodeonderzoek plaats. Een methode wordt in 9 jaar afgeschreven. Binnen deze cyclus wordt, in de regel, het gehele methodebestand vernieuwd. Er is een toenemende trend in het aanbod van digitale methodes. Deze nieuwe generatie methodes maakt gebruik van intelligente software. Deze maakt het mogelijk dat leerlingen specifieke en/of aanvullende opdrachten krijgen die nauw aansluiten bij hun eigen en ontwikkelingsfase. Het zorgt ervoor dat wij beter tegemoet kunnen komen aan de individuele ondersteuningsbehoeften van leerlingen. Het gepersonaliseerd leren neemt hiermee een vlucht en wordt hierdoor concreet ingevuld.

Het doet een beroep op een andere houding van de leerkracht. Deze volgt de leerling via een dashboard en kan per direct op basis van real time informatie extra instructie geven. Zie ook strategisch personeelsbeleid onder 5.1.2.

Ondermeer om bovenstaande reden is in 2019 opnieuw extra geïnvesteerd in ICT-middelen, leerling laptops en touchscreens. Er is toegewerkt naar een standaard die voor alle

scholen beschikbaar is. Scholen houden de ruimte om vanuit visie eigen keuzes te maken t.a.v. inzet en methodegebruik.

De gemeente Krimpenerwaard werkt sinds de fusie in 2015 aan de harmonisatie van het beleid zoals dat destijds in de onderscheiden kernen vorm kreeg. In 2019 werd in dit verband het gesprek over onderwijsachterstanden opnieuw gestart. Medewerkers van de PCPO Krimpenerwaard participeren in de werkgroep die nadenkt en spreekt over vormgeven en invullen van o.a. VVE. Op 6 van de 8 scholen is een kinderopvang actief binnen het pand. Hiermee vindt regelmatig overleg plaats en wordt gewerkt aan een doorgaande lijn van peuteropvang naar kleutergroep. In de kern Schoonhoven functioneert al enige jaren en Schakelklas die, in voorbereiding op groep 3, extra taalondersteuning biedt aan leerlingen. De verschillende schoolbesturen werken hierin samen.

De middelen die ontvangen zijn voor het bestrijden van de onderwijsachterstanden zijn ingezet voor de Vroeg Voorschoolse Educatie en de doorgaande lijn van opvang naar onderwijs.

5.2.2 Onderwijsprestaties

In september 2019 was sprake van een zgn. vierjaarlijks bestuursonderzoek. Een tweetal inspecteurs was op 4 dagen aanwezig. Eén dag was bestemd voor het bestuursgesprek, tijdens twee dagen werden verificatie-onderzoeken gehouden op een drietal scholen, te weten Koningin Wilhelminaschool, De Bron en De Rank. Uit de rapportage werd duidelijk dat de PCPO Krimpenerwaard op alle indicatoren voldoende of goed scoort. Er was een herstelopdracht m.b.t. analyse en opvolging die wordt uitgevoerd op PCB de Rank.

5.2.3 Informatie over de toegankelijkheid en het toelatingsbeleid

De scholen van de PCPO Krimpenerwaard hanteren een open toelatingsbeleid. Toelating van leerlingen ligt in handen van de directeuren, verwijderen door de directeur-bestuurder. In 2019 was er geen sprake van verwijdering van leerlingen.

5.2.4 Werkzaamheden op het gebied van onderzoek en ontwikkeling

In november 2019 werden op de scholen tevredenheidspeilingen afgenomen onder ouders, leerlingen en medewerkers. Deze dienden enerzijds als input voor het schoolplan, anderzijds als signaal m.b.t. de mate van tevredenheid. Over het algemeen kan gezegd worden dat deze voldoet aan de gestelde norm. Op specifieke onderwerpen kan de score lager liggen. Die thema's komen terug in het schoolplan.

Hieronder een overzicht van de eindcijfers.

	PCPO	WWZ	Ark	Bron	EHS	KWS	KJS	Ichth.	Rank
Eindcijfer ouders	8,0	8,5	8,3	8,0	7,3	7,9	7,9	8,1	7,5
Eindcijfer leerlingen	8,5	8,7	8,9	8,5	8,1	8,6	8,2	8,2	8,2
Eindcijfer medewerkers	8,3	8,2	8,5	8,1	8,0	8,2	8,6	8,5	8,0

5.3 Duurzaamheid

5.3.1 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen m.b.t. duurzaamheid

Er is sprake van oriëntatie op zonnepanelen en ledverlichting. Er is opdracht gegeven voor een haalbaarheidsstudie gericht op dakconstructie, subsidiemogelijkheden en terugverdientijd.

6 Toekomstige ontwikkelingen

6.1 Ontwikkelingen per beleidsterrein

6.1.1 Toekomstige ontwikkelingen op het gebied van onderwijs

De ontwikkelingen t.a.v. de inzet van ICT zullen blijvend aandacht hebben. Er wordt gewerkt aan een beknopte uitwerkingsnotitie rond de visie op inzet en de plaats van ICT binnen ons onderwijs.

Het samenwerkingsverband Midden-Holland reikt ook een tweetal aandachtspunten aan: dyslexie en begaafdheid. Vanuit de monitor dyslexie blijkt dat niet alle scholen scoren binnen de normen van de dyslexiemonitor. Specifieke aandacht voor het leesonderwijs is hierin belangrijk. Toepassing van het ondersteuningsprogramma BOUW kan hierin veel betekenen.

Het is belangrijk specifiek aandacht aan het begaafdenonderwijs te schenken. Op de scholen van de PCPO Krimpenerwaard gebeurt dat al in een bonte veelkleurigheid. In 2020 werken wij verder aan een herkenbaar, gezamenlijk aanbod.

Daarnaast wordt gesproken en nagedacht over de mogelijkheden van toenemende inclusie. In dat kader willen wij de inzet van diverse hybride onderwijsvoorzieningen verkennen: impulsklas, schakelklas, plusklas, klusklas enz.

De ontwikkelingen rond curriculum.nu vormen mede aanleiding voor het opnieuw bedenken van ons leerstofaanbod. T.a.v. ICT en 21st Century Skills zijn de eerste stappen gezet. Vervolgens wordt nu ook het thema 'Burgerschap' opgepakt.

6.1.2 Toekomstige ontwikkelingen op het gebied van onderzoek

Onderzoek richt zich met name op huisvesting en duurzaamheid. Zie hieronder.

6.1.3 Toekomstige ontwikkelingen op het gebied van kwaliteitszorg

Met de invoering van ParnasSys/WMK is het kwaliteitsbeleid in een nieuwe cyclische meerjarenplanning vormgegeven. Tevredenheidspeilingen vormen daar een onderdeel van.

In het kader van de opbrengsten werken de scholen met schoolspecifieke ambities. Deze worden nu gebaseerd op de zgn. vaardigheidsscore per groep. Nu overheid en inspectie in het toezichtkader de systematiek van de referentieniveaus hebben opgenomen zal dit element aan de kwaliteitscyclus worden toegevoegd.

6.1.4 Toekomstige ontwikkelingen op het gebied van personeel

Er is veel zorg om en aandacht voor het lerarentekort. Binnen de PCPO Krimpenerwaard wordt dit steeds meer voelbaar en merkbaar. Er is contact met PABO's, wij voeren proactief gesprekken met belangstellenden. Er wordt weer een kweekvijvertraject gestart voor medewerkers binnen de stichting. In februari 2020 wordt een loopbaanevent georganiseerd. Doel is om in contact te komen met studenten, zij-instromers, leraren en directeurs van elders. Wij gaan met hen in gesprek en onderzoeken welke mogelijkheden er zijn voor werk en/of persoonlijke ontwikkeling binnen onze stichting.

6.1.5 Toekomstige ontwikkelingen op het gebied van de huisvesting

In het IHP worden diverse schoolgebouwen genoemd om te renoveren, te vernieuwen of geheel te vervangen. De Ark (Bergambacht) staat voor ons als eerste op de planning, dit zal in 2020 verder uitgewerkt worden. Daarna volgt voor ons De Rank (Schoonhoven).

Er is overeenstemming over de uitbreiding van de Ichthusschool te Schoonhoven met 5 lokalen en enkele spreekkamers. Realisatie is voorzien in de eerste helft van 2020.

6.1.6 Toekomstige investeringen

Afhankelijk van de uitkomsten naar verduurzaming van de huidige panden, worden investeringen opgenomen in de planning. Verder zal de investeringsplanning gevolgd worden.

6.1.7 Toekomstige ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid

Voor scholen waar binnen afzienbare tijd (ver-)nieuwbouw wordt voorzien worden duurzaamheidsmaatregelen daarin betrokken. Voor de overige schoolgebouwen is een haalbaarheidsstudie in gang gezet die antwoord moet geven op vragen t.a.v. (on-)mogelijkheden dak, investeringskosten en terugverdientijd. In deze haalbaarheidsstudie wordt breed gekeken naar de mogelijkheden om te verduurzamen. Primair ligt hier de focus als eerste bij de panden waar het meest winst gehaald kan worden.

6.2 Continuïteitsparagraaf

6.2.1 A.1 Kengetallen

Personeel				
	2019	2020	2021	2022
Onderwijzend personeel	79.63	81.50	81.50	80.50
Management / directie	8.78	8.78	8.78	8.78
Overige medewerkers	16.01	17.00	17.00	17.00
Leerlingen				
Leerlingaantal op 1-10	1486	1492	1473	1473

Het leerlingaantal lijkt te stabiliseren de komende jaren. Vanwege de toenemende zorgzwaarte van de populatie zal er iets meer ondersteunend personeel bijkomen. De verwachting is verder dat het aantal fte redelijk gelijk zal blijven.

6.2.2 A.2 Meerjarenbegroting

In onderstaande tabellen is de cijfermatige uitkomst te vinden van de raming van baten en lasten tot en met 2022.

Realisatie 2019 en raming baten en lasten 2020 t/m 2022 (€)

	2019	2020	2021	2022
Baten	9.421.990	9.269.271	9.276.683	9.285.203
Rijksbijdragen	8.873.033	8.787.271	8.877.342	8.886.099
Overige overheidsbijdragen en subsidies	103.852	123.139	73.945	73.708
College-, cursus- en/of examengelden	0	0	0	0
Baten in opdracht van derden	0	0	0	0
Overige baten	445.104	358.861	325.396	325.396
Lasten	9.328.109	9.347.643	9.318.791	9.277.527
Personeelslasten	7.282.978	7.421.480	7.407.931	7.354.583
Afschrijvingen	352.454	345.243	335.284	345.771
Huisvestingslasten	681.473	728.955	729.036	730.633
Overige lasten	1.011.204	851.965	846.540	846.540
Saldo baten en lasten	93.881	-78.372	-42.108	7.676
Saldo fin. bedrijfsvoering	1.839	-1.250	-1.250	-1.250
Saldo buitengewone baten en lasten	0	0	0	0
Totaal resultaat	92.042	-79.622	-43.358	6.426

Bij het opstellen van de begroting en het formatieplan wordt de meerjarenbegroting geactualiseerd. Belangrijke basis voor de meerjarenbegroting zijn de leerlingaantallen op 1 oktober en de Gemiddelde Gewogen Leeftijd van het personeel. Deze gegevens bepalen voor 90% de bekostiging. De meerjarenbegroting 2019 – 2022 is tot stand gekomen op basis van de leerlingaantallen zoals opgenomen in paragraaf 6.2.1 A.1. De aantallen zijn aangevuld door de directeuren bij het opstellen van de begroting 2020 en gecombineerd met de meest recente gemeentelijke prognosecijfers.

De GGL-berekening is gedaan op basis van het aanblijven van al het huidige personeel, incl. de mensen met een tijdelijk contract en verwachte uitstroom door pensionering.

Bij de bekostiging is uitgegaan van de huidige bedragen zoals door DUO bekend gemaakt in de beschikkingen van oktober 2019. Daarbij is uitgegaan van het continueren van de werkdrukmiddelen in zijn huidige vorm en voor een deel met de toezeggingen die voor de toekomst gedaan zijn. Alle momenteel bekende baten, lasten en toekomstige verplichtingen zijn meegenomen in de meerjarencijfers. Daar waar onzekerheden en risico's voorzien zijn, is gewerkt met stelposten. Een belangrijke onzekerheid is de ontwikkeling van de loonkosten in combinatie met de bekostiging. Bij het opstellen van de meerjarenbegroting is uitgegaan van evenwicht tussen kostenstijging en bekostiging.

Qua salarislasteren is in de meerjarenbegroting uitgegaan van de salariskosten die gelden per 1-1-2020, inclusief alle toelagen. Zaken als spaarverlof, ouderschapsverlof en verlof voor Duurzame Inzetbaarheid zijn meegenomen op basis van de nu bekende gegevens en aangevuld met gemiddelden uit het verleden.

Daar waar met een redelijke mate van zekerheid uitgegaan kan worden van het voortzetten van gemeentelijke subsidies, inkomsten vanuit verhuur en andere geldstromen zijn deze opgenomen. Daar waar twijfel bestaat zijn de baten geschrapt.

Raming balans 2019 t/m 2022 (€)

	2019	2020	2021	2022
Balans				
Vaste Activa	1.668.805	1.640.486	1.672.256	1.506.081
Immaterieel	0	0	0	0
Materieel	1.620.261	1.591.942	1.667.531	1.501.356
Financieel	48.544	48.544	4.725	4.725
Vlottende Activa	2.568.485	2.480.620	2.400.771	2.633.855
Voorraden	0	0	0	0
Vorderingen	495.535	475.000	475.000	475.000
Effecten	0	0	0	0
Liquide Middelen	2.072.951	2.005.620	1.925.771	2.158.855
Totaal Activa	4.237.290	4.121.106	4.073.027	4.139.936
Eigen Vermogen	2.710.040	2.630.418	2.587.061	2.593.488
Algemene Reserve	1.419.098	1.491.130	1.451.507	1.457.934
Bestemmingsreserves	1.290.942	1.139.288	1.135.554	1.135.554
Overige reserves	0	0	0	0
Voorzieningen	726.796	700.688	700.966	761.448
Langlopende schulden	43.926	40.000	35.000	35.000
Kortlopende schulden	756.528	750.000	750.000	750.000
Totaal Passiva	4.237.290	4.121.106	4.073.027	4.139.936

Bovenstaande meerjarenbalans is conform de afspraken toegevoegd. Conform de meerjareninvesteringsplanning zullen de investeringen uitgevoerd worden. De verwachting is dat dit meerjarig gezien in zijn totaliteit min of meer in evenwicht zal zijn met het bedrag dat aan afschrijvingen opgenomen is. De beschikbare liquide middelen zijn ruimschoots voldoende om deze investeringen te dragen.

In de huisvestingslasten is het dotatiebedrag opgenomen dat voortkomt uit de MJOP's van de diverse panden. De overige huisvestingslasten zijn zonder indexatie opgenomen. Daarbij is gewerkt vanuit de aanname dat over het geheel genomen de bekostiging met eenzelfde percentage stijgt als de lasten. Dit geldt ook voor leermiddelen en overige instellingslasten.

Voor de 3 MFA-locaties is door de Vereniging van Eigenaren een voorziening aangelegd. Deze lasten zullen rechtstreeks in het resultaat van het betreffende jaar opgenomen worden en zijn zodoende geen onderdeel van de voorziening groot onderhoud die hier genoemd wordt.

Stichting voor PCPO in de Krimpenerwaard, Bergambacht

KENGETALLEN

	2019	2018
Liquiditeit (<i>Vlottende activa / kortlopende schulden</i>)	3,45	2,61
Solvabiliteit 1 (<i>Eigen vermogen (excl. voorzieningen) / totale vermogen *100%</i>)	63,96	63,12
Solvabiliteit 2 (<i>Eigen vermogen (incl. voorzieningen) / totale vermogen *100%</i>)	81,11	77,88
Rentabiliteit (<i>Saldo gewone bedrijfsvoering / totale baten (incl. fin. baten) * 100%</i>)	0,98	-0,35
Weerstandvermogen excl. MVA (<i>Eigen vermogen - materiële vaste activa) / rijksbijdragen * 100%</i>)	12,28	9,39
Weerstandvermogen incl. MVA (<i>Eigen vermogen / totale baten * 100%</i>)	28,76	29,76
Huisvestingsratio (<i>((Huisvestingslasten + afschrijvingen gebouwen en terreinen) / totale lasten * 100 %)</i>)	7,35	7,11
Personele lasten / totale lasten (in %)	78,08	78,02
Materiële lasten / totale lasten (in %)	21,92	21,98
Materiële lasten / totale lasten + fin lasten (in %)	21,94	21,99
Personele lasten / totale lasten + fin lasten (in %)	78,06	78,01

Liquiditeit

Het kengetal geeft aan in welke mate men in staat is om op korte termijn aan alle verplichtingen te voldoen.

Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft aan in welke mate de bezittingen op de activazijde van de balans zijn gefinancierd met eigen of vreemd vermogen.

Rentabiliteit

In het bedrijfsleven wordt met de rentabiliteit de winst- of verliesgevendheid van een onderneming bedoeld. In het onderwijs (non-profit sector) wordt een relatie gelegd tussen het behaalde resultaat en de ontwikkeling hiervan op het weerstandsvermogen.

Het geeft aan welk deel van de totale baten resteert na aftrek van de lasten.

Weerstandvermogen

Het weerstandsvermogen geeft inzicht in de capaciteit om onvoorziene tegenvallers in de exploitatie op te vangen.

Huisvestingsratio

Het kengetal geeft aan de verhouding van de huisvestinglasten t.o.v. de totale lasten.

B1 GRONDSLAGEN

ALGEMEEN

De jaarrekening is opgesteld volgens de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs. In deze regeling is bepaald dat de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving Onderwijs (in het bijzonder RJ 660 Onderwijsinstellingen) van toepassing zijn met inachtneming van de daarin aangeduide uitzonderingen.

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Voor zover van toepassing zijn ter vergelijking opgenomen de realisatiecijfers van het voorgaande jaar, alsmede de (goedgekeurde) begroting van het huidige jaar.

Het bestuur heeft zich een oordeel gevormd over de zaken die in het jaarverslag worden besproken en heeft voor de bedragen die in de jaarrekening zijn opgenomen schattingen gemaakt. Indien dit voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningpost.

Door afronding op hele euro's kunnen in het verslag kleine verschillen worden geconstateerd.

De jaarrekening is opgesteld vanuit de continuïteitsveronderstelling.

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Materiële vaste activa.

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Als ondergrens voor de te activeren zaken met een gebruiksduur van langer dan 1 jaar wordt € 1.000,- aangehouden.

Op voorstaande termijnen zijn uitzonderingen, dit betreft zaken welke voor 1 augustus 2005 zijn geactiveerd en waarvoor een andere afschrijvingstermijn is toegekend.

De activagroepen met afschrijvingstermijnen zijn als volgt bepaald:

Gebouwen en terreinen: 40 jaar.

Technische zaken: diverse afschrijvingstermijnen op basis van geschatte levensduur.

Meubilair: algemeen 20 jaar, inrichting speellokaal 30 jaar.

ICT: computers, servers en printers 5 jaar; netwerkbekabeling 20 jaar; digitale schoolborden 10 jaar; devices 3 jaar.

Onderwijsleerpakket: methoden, apparatuur 9 jaar.

Vorderingen.

De vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde.

Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht.

Stichting voor PCPO in de Krimpenerwaard, Bergambacht

Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen en overlopende activa.

De vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd korter dan een jaar, tenzij dit bij de toelichting op de balans anders is aangegeven.

Liquide middelen.

De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking van het bestuur. Liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Liquide middelen die niet ter directe beschikking staan worden verwerkt onder de vorderingen.

Liquide middelen die langer dan 12 maanden niet ter directe beschikking staan, worden verwerkt onder de financiële vaste activa.

Eigen Vermogen.

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve die voortkomt uit de door (semi-)overheidsinstellingen gefinancierde activiteiten, bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen reserves uit private middelen en reserves uit publieke middelen.

De algemene reserve vormt een buffer ter waarborging van de continuïteit van de instelling. Deze wordt opgebouwd uit de resultaatbestemming van overschotten welke ontstaan uit het verschil tussen de toegerekende baten en werkelijk gemaakte lasten. In geval van een tekort wordt dit resultaat ten laste van de algemene reserve gebracht.

Indien een beperkte bestedingsmogelijkheid door de organisatie is aangebracht, dan is het aldus afgezonderde deel van het eigen vermogen aangeduid als bestemmingsreserve. De beperkte bestedingsmogelijkheid van de bestemmingsreserve is door het bestuur bepaald en betreft geen verplichting. Het bestuur kan deze verplichting zelf opheffen.

Indien een beperkte bestedingsmogelijkheid door een derde is aangebracht, dan is het aldus afgezonderde deel van het eigen vermogen aangeduid als bestemmingsfonds.

De "Reserve schoolfonds" en het "Algemene private reserves" zijn met eigen middelen, d.w.z. zonder subsidie van de overheid opgebouwd. Het voor- of nadelig saldo van de exploitatie wordt toegevoegd c.q. onttrokken aan de reserve c.q. het fonds.

Per 31 december 2019 is een bestemmingsreserve gevormd i.v.m. de extra bekostiging ad € 145.600 die in december 2019 is ontvangen in het kader van de Regeling Bijzondere en aanvullende bekostiging PO en VO 2019 Staatscourant 64683 d.d. 28-11-2019.

Het bedrag is bestemd voor de extra loonkosten die in februari 2020 zijn uitgekeerd als uitvloeisel van de éénmalige salarisbetalingen zoals overeengekomen in de cao 2019-2020.

Voorzieningen

De voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen die op balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is, waarvan de hoogte redelijkerwijs geschat kan worden en voor zover deze verplichtingen en risico's niet op activa in minderling zijn gebracht. De voorzieningen worden opgenomen voor de nominale waarde, met uitzondering van de voorziening jubilea. Deze wordt opgenomen voor de contante waarde.

De voorzieningen zijn verdeeld naar langlopend en kortlopend. Kortlopend heeft betrekking op het deel van de voorziening met een looptijd van maximaal één jaar. Het langlopend deel op het deel met een looptijd langer dan één jaar.

Voorziening jubilea:

Op grond van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving is een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen gevormd. Gelet op de omvang van de organisatie (meer dan 50 FTE) wordt de voorziening bepaald op € 825 per FTE.

Stichting voor PCPO in de Krimpenerwaard, Bergambacht

Voorziening Duurzame Inzetbaarheid:

Op basis van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving Onderwijs moet voor de gespaarde uren op basis van het ouderenverlof (werknemers van 57 jaar en ouder) een voorziening worden aangelegd. Deze voorziening is gebaseerd op een vooraf ingediend plan hoe deze uren de komende vijf jaren worden ingezet.

De basis voor het vaststellen van de hoogte van de voorziening duurzame inzetbaarheid is het aantal uur dat een medewerker op basis van deze plannen heeft gespaard (en niet heeft opgenomen), vermenigvuldigd met de loonkosten per uur. Alleen de bijdrage van de werkgever is in de voorziening berekend.

Er is gerekend met een opnamekans van 80% en een rekenrente van 1% (gebaseerd op het model zoals beschikbaar is gesteld door de PO Raad).

Voorziening groot onderhoud:

De voorziening voor de gelijkmatige verdeling van onderhoudslasten wordt bepaald op basis van de te verwachten kosten voor cyclisch groot onderhoud voor de komende 20 jaar op basis van het meerjarenonderhoudsplan. De voorziening wordt lineair opgebouwd. Het uitgevoerde onderhoud wordt ten laste van de voorziening gebracht.

Langlopende en kortlopende schulden en overige verplichtingen.

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rekenmethode.

De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde van de schuld. De overlopende passiva betreffen vooruit ontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegerekend en nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder de kortlopende schulden zijn te plaatsen.

De tot op heden ontvangen investeringssubsidies die dienen ter dekking van afschrijvingslasten van materiële vaste activa in de volgende jaren zijn ook opgenomen onder de kortlopende schulden.

Kasstroomoverzicht

In samenhang met de balans en de staat van baten en lasten moet het kasstroomoverzicht bijdragen aan het inzicht in de financiering en liquiditeit.

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Bij de indirecte methode wordt het resultaat (saldo van baten en lasten) als basis genomen.

Dit overzicht geeft weer waaraan de in de verslagperiode beschikbaar gekomen gelden zijn besteed.

De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Transacties waarbij geen instroom of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt, waaronder financial leasing, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

RESULTAATBEPALING

Algemeen

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn verwezenlijkt. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen, indien zij voor het vaststellen van de jaarrekening bekend zijn geworden. De instelling heeft in haar statuten geen bepalingen opgenomen omtrent de verdeling van de winst. Er is dus geen statutaire regeling winstbestemming.

(Rijks)bijdragen

Onder de rijksbijdragen worden de vergoedingen voor de exploitatie, verstrekt door het Ministerie van

Stichting voor PCPO in de Krimpenerwaard, Bergambacht

OCW, opgenomen. Tevens worden hier verantwoord de door het samenwerkingsverband ontvangen doorbetalingen van rijksbijdragen. Rijksbijdragen worden als baten verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft.

Geoormerkte OCW-subsidies (doelsubsidies met verrekening clause) worden ten gunste van de staat van de baten en lasten verantwoord in het jaar waarvan de gesubsidieerde lasten komen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn niet is verlopen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de kortlopende schulden als terug te betalen subsidie zodra de bestedingstermijn is verlopen op balansdatum.

Overige overheidsbijdragen en subsidies

Onder de overige overheidsbijdragen worden de vergoedingen opgenomen, verstrekt door gemeente, provincie of andere overheidsinstellingen. De overige overheidsbijdragen worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Exploitatiesubsidies worden als baten verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen en de instelling de condities voor ontvangst kan aantonen.

Overige baten

Onder de overige baten worden de vergoedingen opgenomen die niet verstrekt zijn door het Ministerie van OCW, gemeenten, provincies of andere overheidsinstellingen. De overige baten (waaronder ouderbijdragen) worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de cao uitbetaald. De beloningen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door het bevoegd gezag.

Pensioenen

De instelling heeft een toegezegd pensioenregeling bij Stichting Bedrijfspensioenfonds ABP. Op deze pensioenregeling zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing en worden op verplichte en contractuele basis premies betaald door de instelling. ABP hanteert het middelloon als pensioengevende salarisgrondslag. ABP probeert ieder jaar de pensioenen te verhogen met de gemiddelde stijging van de lonen in de sectoren overheid en onderwijs. Wanneer de dekkingsgraad lager is dan 105% vindt er geen indexatie plaats. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

De dekkingsgraad van het ABP ultimo 2019 is 97,8%.
Per ultimo 2018 was deze 97%.

Afschrijvingen

Materiële Vaste Activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief.

Huisvestingslasten

Onder de huisvestingslasten worden de uitgaven voor huisvesting opgenomen. De lasten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Overige lasten

De overige lasten hebben betrekking op uitgaven die voortvloeien uit aangegane afspraken dan wel noodzakelijk zijn voor het geven van onderwijs en worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva.

Financiële instrumenten en risicobeheersing

Algemeen

De in deze toelichting opgenomen gegevens verschaffen informatie die behulpzaam is bij het schatten van de omvang van risico's die verbonden zijn aan zowel de in de balans opgenomen als de niet in de balans opgenomen financiële instrumenten. De primaire financiële instrumenten van het bestuur, anders dan derivaten, dienen ter financiering van de operationele activiteiten van het bestuur of vloeien direct uit deze activiteiten voort. Het beleid van het bestuur is om niet te handelen in financiële instrumenten voor speculatieve doeleinden. De belangrijkste risico's uit hoofde van de financiële instrumenten van het bestuur zijn het kredietrisico, het liquiditeitsrisico, het kasstroomrisico en renterisico.

Marktrisico

De instelling is werkzaam in Nederland. Het valutarisico is daarmee nihil.

De instelling loopt geen prijsrisico's.

De instelling loopt renterisico over de rentedragende vorderingen en rentedragende schulden.

Kredietrisico

De instelling heeft geen significante concentraties van kredietrisico.

Liquiditeitsrisico

Het bestuur heeft een treasury statuut opgesteld waarin zij haar beleid omtrent liquiditeit heeft uiteengezet. Door tussentijdse monitoring en eventuele bijsturing worden liquiditeitsrisico's beheerst.

Liquide middelen, vorderingen en kortlopende schulden

Gezien de korte looptijd van deze instrumenten benadert de boekwaarde de reële waarde.

B2 BALANS NA VERWERKING RESULTAATBESTEMMING PER 31 december 2019

		31 december 2019		31 december 2018	
		€	€	€	€
ACTIVA					
Vaste activa					
Materiële vaste activa	1				
Gebouwen en terreinen		95.503		99.510	
Technische zaken		229.184		243.376	
Meubilair		546.248		593.309	
ICT		499.642		630.594	
OLP en apparatuur		<u>249.684</u>		<u>270.196</u>	
			1.620.261		1.836.985
Financiële vaste activa	2				
Waarborgsommen		350		350	
Bankgarantie		4.375		4.375	
UWV transitievergoeding		<u>0</u>		<u>43.819</u>	
			4.725		48.544
Vlottende activa					
Vorderingen	3				
Bekostiging OCW		378.136		388.524	
Overige overlopende activa		83.201		60.795	
Overige vorderingen		<u>78.016</u>		<u>38.584</u>	
			539.354		487.902
Liquide middelen	4		<u>2.072.951</u>		<u>1.773.932</u>
				<u>4.237.290</u>	<u>4.147.364</u>

B2 BALANS NA VERWERKING RESULTAATBESTEMMING PER 31 december 2019

		31 december 2019		31 december 2018	
		€	€	€	€
PASSIVA					
Eigen vermogen	5				
Algemene reserve		1.412.777		1.493.078	
Bestemmingsreserves (publiek en privaat)		<u>1.297.263</u>		<u>1.124.920</u>	
			2.710.040		2.617.998
Voorzieningen	6				
Personeelsvoorzieningen		145.111		151.645	
Overige voorzieningen		<u>581.685</u>		<u>460.146</u>	
			726.796		611.791
Langlopende schulden	7				
Overige langlopende schulden		<u>43.926</u>		<u>51.318</u>	
			43.926		51.318
Kortlopende schulden	8				
Crediteuren		61.725		46.650	
Belastingen en premies sociale verzekeringen		276.442		302.225	
Schulden terzake van pensioenen		95.036		78.017	
Overige kortlopende schulden		57.932		153.898	
Overlopende passiva		<u>265.392</u>		<u>285.467</u>	
			756.528		866.257
				<u>4.237.290</u>	<u>4.147.364</u>

Stichting voor PCPO in de Krimpenerwaard, Bergambacht**B3 STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2019**

	Realisatie 2019 €	Begroting 2019 €	Realisatie 2018 €
Baten			
(Rijks)bijdragen	8.873.033	8.411.628	8.313.946
Overige overheidsbijdragen en subsidies	103.852	69.060	77.611
Overige baten	445.104	238.146	404.868
	9.421.990	8.718.834	8.796.425
Lasten			
Personele lasten	7.282.978	6.900.621	6.886.165
Afschrijvingen	352.454	315.692	296.873
Huisvestingslasten	681.473	626.682	623.912
Overige instellingslasten	1.011.204	978.310	1.018.830
	9.328.109	8.821.305	8.825.781
Saldo baten en lasten	93.881	-102.472	-29.356
Financiële baten en lasten			
Financiële baten	0	0	167
Financiële lasten	1.839	2.375	1.858
Financiële baten en lasten	-1.839	-2.375	-1.691
Resultaat	92.042	-104.847	-31.047

B4 KASSTROOMOVERZICHT 2019

Het onderstaande kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Hierbij wordt het saldo baten en lasten als uitgangspunt genomen, waarop vervolgens correcties worden aangebracht voor verschillen tussen opbrengsten en ontvangsten en de kosten en uitgaven.

	2019		2018	
	€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Saldo baten en lasten		93.881		-29.356
Aanpassingen voor:				
- Afschrijvingen	352.454		296.873	
- Mutaties voorzieningen	<u>115.006</u>		<u>143.733</u>	
		467.459		440.607
Veranderingen in vlottende middelen				
- Vorderingen	-51.451		31.099	
- Kortlopende schulden	<u>-109.728</u>		<u>160.859</u>	
		-161.180		191.958
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		400.161		603.209
- Ontvangen interest	0		167	
- Betaalde interest	<u>-1.839</u>		<u>-1.858</u>	
		-1.839		-1.691
Kasstroom uit operationele activiteiten		398.322		601.518
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investerings in materiële vaste activa	-135.730		-499.995	
Overige investeringen in financiële vaste activa	<u>43.819</u>		<u>-2.894</u>	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-91.911		-502.889
Kasstroom uit financieringsactiviteiten				
Aflossing langlopende schulden	<u>-7.392</u>		<u>-9.344</u>	
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		-7.393		-9.343
Mutatie liquide middelen		<u>299.018</u>		<u>89.285</u>
Beginstand liquide middelen	1.773.932		1.684.647	
Mutatie liquide middelen	<u>299.019</u>		<u>89.285</u>	
Eindstand liquide middelen		<u>2.072.951</u>		<u>1.773.932</u>

B5 TOELICHTING BEHORENDE TOT DE BALANS NA VERWERKING RESULTAATBESTEMMING

ACTIVA

VASTE ACTIVA

	31-12-2019	31-12-2018
	€	€
1 Materiële vaste activa		
Gebouwen en terreinen	95.503	99.510
Technische zaken	229.184	243.376
Meubilair	546.248	593.309
ICT	499.642	630.594
OLP en apparatuur	249.684	270.196
	<u>1.620.261</u>	<u>1.836.985</u>

	Gebouw- en en terreinen	Tech- nische zaken	Meubilair	ICT	OLP en appara- tuur	Totaal
	€	€	€	€	€	€
<i>Boekwaarde 31 december 2018</i>						
Aanschafwaarde	160.283	400.929	1.096.388	920.215	728.207	3.306.021
Cumulatieve afschrijvingen	-60.773	-157.552	-503.078	-289.099	-458.011	-1.468.514
Overige waardemutaties	0	0	0	-522	0	-522
Boekwaarde 31 december 2018	<u>99.510</u>	<u>243.376</u>	<u>593.309</u>	<u>630.594</u>	<u>270.196</u>	<u>1.836.985</u>
<i>Mutaties</i>						
Investerings	0	6.837	21.711	58.706	48.997	136.252
Desinvesterings	0	-30.397	-130.369	-104.355	-278.116	-543.238
Afschrijvingen	-4.007	-21.029	-68.773	-189.135	-69.509	-352.454
Afschr. desinvesterings	0	30.397	130.369	104.355	278.116	543.238
Overige waardemutaties	0	0	0	-522	0	-522
Mutaties boekwaarde	<u>-4.007</u>	<u>-14.192</u>	<u>-47.061</u>	<u>-130.952</u>	<u>-20.512</u>	<u>-216.724</u>
<i>Boekwaarde 31 december 2019</i>						
Aanschafwaarde	160.283	377.368	987.730	874.566	499.088	2.899.035
Cumulatieve afschrijvingen	-64.780	-148.184	-441.482	-373.879	-249.404	-1.277.730
Overige waardemutaties	0	0	0	-1.044	0	-1.044
Boekwaarde 31 december 2019	<u>95.503</u>	<u>229.184</u>	<u>546.248</u>	<u>499.642</u>	<u>249.684</u>	<u>1.620.261</u>

Afschrijvingspercentages

		t/m
Gebouwen en terreinen	2,50 %	2,50 %
Technische zaken	4,00 %	10,00 %
Meubilair	3,33 %	11,11 %
ICT	5,00 %	33,33 %
OLP en apparatuur	5,00 %	12,50 %

31-12-2019	31-12-2018
€	€

2 Financiële vaste activa

Waarborgsommen	350	350
Bankgarantie	4.375	4.375
UWV transitievergoeding	0	43.819
	<u>4.725</u>	<u>48.544</u>

Boek- waarde 1-1-19	Investerings- en verstrekte leningen	Desinvest- eringen en afgeloste leningen	Boek- waarde 31-12-19
€	€	€	€
350			350
4.375			4.375
43.819		43.819	-
<u>48.544</u>	-	<u>43.819</u>	<u>4.725</u>

Stichting voor PCPO in de Krimpenerwaard, Bergambacht

	<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
	€	€
3 Vorderingen		
Bekostiging OCW	378.136	388.524
Overige vorderingen	78.016	38.584
Overige overlopende activa	83.201	60.795
	<u>539.354</u>	<u>487.902</u>
Bekostiging OCW		
Bekostiging OCW	378.136	388.524
	<u>378.136</u>	<u>388.524</u>
Overige vorderingen		
Te vorderen transitieverg. UVW < 1 jaar	43.819	0
Overige vorderingen	34.197	38.584
	<u>78.016</u>	<u>38.584</u>
Overige overlopende activa		
Overige overlopende activa	83.201	60.795
	<u>83.201</u>	<u>60.795</u>

Stichting voor PCPO in de Krimpenerwaard, Bergambacht

	<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
	€	€
4 Liquide middelen		
Kasmiddelen	10	223
Banktegoeden	<u>2.072.941</u>	<u>1.773.709</u>
	<u>2.072.951</u>	<u>1.773.932</u>
Kasmiddelen		
Kassen	<u>10</u>	<u>223</u>
	<u>10</u>	<u>223</u>
Banktegoeden		
Betaalrekening bestuur	363.967	232.023
Betaalrekening school	33.974	40.807
Spaarrekening	<u>1.675.000</u>	<u>1.500.879</u>
	<u>2.072.941</u>	<u>1.773.709</u>

Stichting voor PCPO in de Krimpenerwaard, Bergambacht

PASSIVA

5 Eigen vermogen

VERLOOPOVERZICHT RESERVES EN VOORZIENINGEN

	Saldo 1-1-2019	Resultaat	Overige mutaties	Saldo 31-12-2019
Algemene reserve	1.493.078	-80.301	0	1.412.777
Bestemmingreserves publiek (A)				
Bestemmingsres. bijzondere bekostiging	0	145.600	0	145.600
Bestemmingsreserve ERD	100.000	0	0	100.000
Reserve bovenschools	452.521	37.257	0	489.778
Bestemmingsreserve fusietraject	20.000	0	0	20.000
	572.521	182.857	0	755.378
Bestemmingsreserves privaat (B)				
Reserve schoolfonds	195.581	-10.781	0	184.800
Algemene private reserves	340.976	0	0	340.976
Bestemmingsreserve nieuwbouw	15.842	267	0	16.109
	552.399	-10.514	0	541.885
Totaal bestemmingsreserves (A + B)	1.124.920	172.343	0	1.297.263
Eigen vermogen	2.617.998	92.042	0	2.710.040

Saldo 1-1-2019	Dotaties	Onttrekkingen	Vrijval	Rente-mutatie	Saldo 31-12-2019
----------------	----------	---------------	---------	---------------	------------------

6 Voorzieningen

Personeel:

Duurzame inzetbaarheid	70.717	5.000	0	-17.743	0	57.974
Jubilea	80.928	10.429	-4.219	0	0	87.137
	151.645	15.429	-4.219	-17.743	0	145.111

Overig:

Onderhoud	460.146	155.000	-33.461	0	0	581.685
	460.146	155.000	-33.461	0	0	581.685
Voorzieningen	611.791	170.429	-37.680	-17.743	0	726.796

Stichting voor PCPO in de Krimpenerwaard, Bergambacht

De voorzieningen hebben een overwegend langlopend karakter.

Langlopend deel > 1 jaar als volgt te verdelen:

	Kort	Middellang < 5 jaar	Lang > 5 jaar
Jubilea	1.448	34.084	51.605
Duurzame inzetbaarheid		57.974	
Onderhoud	184.224	397.462	

Stichting voor PCPO in de Krimpenerwaard, Bergambacht

	31-12-2019	31-12-2018
	€	€
7 Langlopende schulden		
Overige langlopende schulden	43.926	51.318
	<u>43.926</u>	<u>51.318</u>
	Boek- Aflos- Boek- Looptijd Looptijd	
	waarde singen waarde > 1 jaar >5 jaar	
	01-01- 2019 31-12- 19 19	
	€ € € € €	
investeringsubsidie gemeente	39.342 -3.701 35.641 14.804 20.837	
investeringsubsidie privaat	11.976 -3.692 8.285 10.209 -1.924	
	<u>51.318</u> <u>-7.392</u> <u>43.926</u> <u>25.013</u> <u>18.913</u>	
	31-12-2019 31-12-2018	
	€ €	
8 Kortlopende schulden		
Crediteuren	61.725	46.650
Belastingen en premies sociale verzekeringen	276.442	302.225
Schulden terzake van pensioenen	95.036	78.017
Overige kortlopende schulden	57.932	153.898
Overlopende passiva	<u>265.392</u>	<u>285.467</u>
	<u>756.528</u>	<u>866.257</u>
Belastingen en premies sociale verzekeringen		
Loonheffing	258.052	279.956
Premie vervangingsfonds / participatiefonds	<u>18.390</u>	<u>22.269</u>
	<u>276.442</u>	<u>302.225</u>
Overige kortlopende schulden		
Overige kortlopende schulden	55.475	150.762
Af te dragen BTW	<u>2.457</u>	<u>3.136</u>
	<u>57.932</u>	<u>153.898</u>
Overlopende passiva		
Subsidie Fonds Cultuurparticipatie	0	6.328
Nog te betalen vakantiegeld	229.846	214.031
Vooruitontvangen investeringsubsidies publiek	3.701	3.701
Vooruitontvangen investeringsubsidies privaat	3.691	5.642
Vooruitontvangen bedragen	7.353	12.201
Levensloop uitkering	9.454	17.882
OCW niet geoormerkt: Teambeurs	<u>11.348</u>	<u>25.682</u>
	<u>265.392</u>	<u>285.467</u>

Model G Specificatie posten OCW

G1 Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule

(Regeling ROS art. 13, lid 2 sub a)

Omschrijving	Toewijzing		Bedrag toewijzing	Ontvangen t/m verslagjaar	de prestatie is ultimo verslagjaar conform de subsidiebeschikking	
					geheel uitgevoerd en afgerond (aankruisen wat van toepassing is)	nog niet geheel afgerond
	Kenmerk	datum	EUR	EUR		
Teambeurs	TEAM17038	okt-17	43.002	43.002	☐	☒
totaal			0	0		

G2 Verantwoording van subsidies met verrekeningsclausule

(Regeling ROS art. 13 lid 2 sub b)

G2.A Aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing		Bedrag toewijzing	Ontvangen t/m verslagjaar	Totale lasten	Te verrekenen ultimo verslagjaar
	Kenmerk	datum	EUR	EUR	EUR	EUR
totaal			0	0	0	0

G2.B Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing		Bedrag toewijzing	Saldo 01-01-2019	Ontvangen in verslagjaar	Lasten in verslagjaar	Totale lasten 31-12-2019	Saldo nog te besteden ultimo verslagjaar
	Kenmerk	datum	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
totaal			0	0	0	0	0	0

B6 TOELICHTING BEHORENDE TOT DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2019

Baten

	Realisatie 2019 €	Begroting 2019 €	Realisatie 2018 €
(Rijks)bijdragen			
Vergoeding personeel	5.562.046	5.316.516	5.333.239
Bijz. en aanvullende bekostiging PO	145.600	0	0
Vergoeding Materiële Instandhouding	1.196.428	1.182.269	1.155.659
Vergoeding PAB	1.241.835	1.170.463	929.330
Niet-geoordeelde subsidies	297.398	283.832	267.731
Overige subsidies Ministerie van OCW	14.334	0	14.334
Ontvangen doorbetaling rijksbijdrage SWV	343.076	338.548	379.345
Eerste opvang vreemdelingen	72.316	120.000	141.042
Middelen vermindering werkdruk	0	0	93.266
	<u>8.873.033</u>	<u>8.411.628</u>	<u>8.313.946</u>

Overige overheidsbijdragen en subsidies

Gemeente: subsidie schakelklas	30.852	0	4.777
Gemeente: overige vergoedingen	18.000	18.339	18.413
Gemeente: vrijval investeringssubsidies	3.701	3.700	3.701
Gemeente: schoolbegeleiding	51.300	47.021	50.720
	<u>103.852</u>	<u>69.060</u>	<u>77.611</u>

Overige baten

Verhuur onroerende zaken	32.926	38.005	41.527
Baten schoolfonds	67.659	55.200	77.944
Samenwerkingsverband	1.250	0	2.500
Vrijval investeringssubsidie privaat	5.643	5.641	6.228
Ouderbijdragen	41.080	43.450	41.572
Overige baten personeel	115.542	45.600	73.633
Contributie leden	0	0	838
Overige baten	23.570	250	9.075
kosten t.l.v. derden (vervangingspool)	136.714	50.000	107.732
UWV transitievergoeding	0	0	43.819
Adm. kst. beheer VVE	20.720	0	0
	<u>445.104</u>	<u>238.146</u>	<u>404.868</u>

Lasten

Personele lasten

Lonen en salarissen	5.231.339	6.694.671	5.056.862
Sociale lasten	932.755	0	919.955
Pensioenlasten	831.679	0	662.952
Overige personele lasten	369.604	205.950	359.560
Uitkeringen (-/-)	-82.399	0	-113.163
	<u>7.282.978</u>	<u>6.900.621</u>	<u>6.886.165</u>

Stichting voor PCPO in de Krimpenerwaard, Bergambacht

	Realisatie 2019 €	Begroting 2019 €	Realisatie 2018 €
Lonen en salarissen			
Salariskosten directie	667.689	663.227	659.600
Salariskosten OP	4.632.236	4.827.096	4.478.456
Salariskosten OOP	401.789	526.911	337.614
Salariskosten t.l.v. vervangingsfonds	78.058	0	5.366
Salariskosten vervanging eigen rekening	7.734	18.300	68.135
Vervanging ERD	226.150	222.255	206.331
Salariskosten personele frictie	29.774	20.000	105.216
Salariskosten rugzak-leerling	42.748	0	73.343
Salariskosten studieverlof (lerarenbeurs)	7.564	0	11.445
Onkostenvergoeding via salaris	408	0	2.884
Salariskosten ouderschapsverlof	25.065	20.000	20.402
Salariskosten gemeente	8.307	0	8.462
Correctie sociale lasten	-932.755	0	-919.955
Correctie pensioenen	-831.679	0	-662.952
BAPO kosten	101.320	0	121.495
Salariskosten t.l.v. projecten	152.511	143.610	146.711
Opleiden in de school	0	0	763
Salariskosten bovenschools	225.311	208.896	192.932
Werkkosten via PSA	30.780	0	25.068
Salariskosten zw gerelateerde vervanging	71.206	0	42.861
Salariskosten Passend Onderwijs	46.606	44.376	43.873
Salariskosten onbetaald verlof	2.169	0	1.650
Salariskosten werkdruk vermindering OP	89.946	0	0
Salariskosten werkdruk vermindering OOP	130.573	0	80.827
Salariskosten detachering	15.573	0	6.334
Salariskosten teambeurs	35	0	0
Salariskosten opfirsverlof	2.221	0	0
	<u>5.231.339</u>	<u>6.694.671</u>	<u>5.056.862</u>
Sociale lasten			
Sociale lasten	<u>932.755</u>	<u>0</u>	<u>919.955</u>
	<u>932.755</u>	<u>0</u>	<u>919.955</u>
Pensioenlasten			
Pensioenlasten	<u>831.679</u>	<u>0</u>	<u>662.952</u>
	<u>831.679</u>	<u>0</u>	<u>662.952</u>

Stichting voor PCPO in de Krimpenerwaard, Bergambacht

	Realisatie 2019 €	Begroting 2019 €	Realisatie 2018 €
Overige personele lasten			
Nascholing	58.571	74.750	62.733
Kosten Arbo	11.660	10.000	10.692
Dotatie voorziening duurzame inzetbaarheid	5.000	5.000	18.740
Dotatie voorziening jubilea	10.429	7.000	29.783
Overige personeelskosten	89.390	47.700	99.202
Personele kosten contractbasis	85.792	30.000	34.688
Personele frictie	2.500	0	10.074
Werkkosten via FA	20.440	16.500	22.556
Externe advisering	8.924	10.000	19.305
Deelname collectieve regeling besturen	29.960	0	22.414
Vrijval voorziening duurzame inzetbaarheid	-17.743	0	0
Onttrekking voorziening duurzame inzetbaarheid	0	0	-16.429
Personeel op declaratiebasis (interim)	0	5.000	0
Vervanging ziekte contractbasis	26.289	0	0
Vervangingspool	38.392	0	45.800
	<u>369.604</u>	<u>205.950</u>	<u>359.560</u>
Uitkeringen (-/-)			
Uitkeringen (-/-)	<u>-82.399</u>	<u>0</u>	<u>-113.163</u>
	<u>-82.399</u>	<u>0</u>	<u>-113.163</u>

WNT-verantwoording 2019

De WNT is van toepassing op Stichting PCPO Krimpenerwaard te Bergambacht.
Het voor de stichting toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2019 € 127.000

Gemiddelde baten 4 complexiteitspunten.

Gemiddeld aantal leerlingen 1 complexiteitspunt.

Het aantal gewogen onderwijssoorten is 1 complexiteitspunt.

Dit totaal van 6 complexiteitspunten correspondeert met WNT Klasse B.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling alsmede degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt.

Gegevens 2019	
Bedragen x € 1	
	G.T. Tissink
Functiegegevens	Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2019	01/01-31-12
Omvang dienstverband (als dienstverband in fte)	0,70
Dienstbetrekking	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	€ 68.407
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 12.207
<i>Bezoldiging</i>	€ 80.614
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	€ 88.900
-/- onverschuldigd betaald en nog niet terug ontvangen bedrag	€ 0
Totaal bezoldiging	€ 80.614
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

Gegevens 2018	
Bedragen x € 1	
	G.T. Tissink
Functiegegevens	Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01/31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,70
Dienstbetrekking	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	€ 62.937
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 10.219
<i>Bezoldiging</i>	€ 73.156
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	€ 85.400
Bezoldiging	€ 73.156

1d. Topfunctionarissen en alsmede degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt met een bezoldiging van € 1.700 of minder

Naam Topfunctionaris	Functie
H.P. Bezemer	Voorzitter
A.J. Boer	Vice-voorzitter
Th. Simons	Penningmeester
M. Blijleven-Kloppenborg	Secretaris
W.M. Cammeraat	Lid
J.F. de Vries	Lid
A. Kortleve	Lid
WA Nagel	Lid

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2019 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Personeelsbezetting

	2019	2018
	Aantal FTE's	Aantal FTE's
DIR	8,78	8,93
OP	79,63	77,92
OOP	16,01	13,44
	<u>104,42</u>	<u>100,29</u>

Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
€	€	€

Afschrijvingen

Gebouwen en terreinen	4.007	4.007	4.007
Technische zaken	21.029	23.755	20.458
Meubilair	68.773	53.086	51.246
ICT	189.135	173.672	156.144
OLP en apparatuur	69.509	61.172	65.018
	<u>352.454</u>	<u>315.692</u>	<u>296.873</u>

Huisvestingslasten

Huur huisvesting/terrein	18.806	17.750	25.603
Bijdrage onderhoudskosten MFA	28.715	0	83.524
Dotatie onderhoudsvoorziening	236.696	194.172	135.000
Onderhoud gebouw/installaties	35.797	52.450	48.549
Energie en water	110.921	120.502	105.377
Schoonmaakkosten	202.280	202.847	189.826
Heffingen	31.907	24.583	23.174
Tuinonderhoud	1.105	1.250	506
Bewaking en beveiliging	6.899	6.028	4.583
Onderhoudsbeheer	5.407	6.350	6.123
Overige huisvestingslasten	2.896	0	709
Budget onderhoud scholen	43	750	938
	<u>681.473</u>	<u>626.682</u>	<u>623.912</u>

Overige instellingslasten

Administratie- en beheerslasten

Administratie en beheer	106.868	96.816	98.333
Reis- en verblijfkosten	118	350	27
Accountantskosten	9.523	11.658	11.902
Telefoonkosten	9.791	11.300	12.471
	<u>126.298</u>	<u>120.124</u>	<u>122.732</u>

Inventaris en apparatuur

Onderhoud vervanging meubilair	4.656	3.750	4.339
	<u>4.656</u>	<u>3.750</u>	<u>4.339</u>

Stichting voor PCPO in de Krimpenerwaard, Bergambacht

	Realisatie 2019 €	Begroting 2019 €	Realisatie 2018 €
<i>Overige</i>			
Representatiekosten	11.907	9.650	8.167
Contributies	27.890	27.690	25.318
Excursies / werkweek / sport	11.386	11.825	7.162
Medezeggenschap	2.013	4.000	670
Verzekeringen	3.527	4.325	3.400
Advertentiekosten	2.142	1.400	4.485
Portikosten / drukwerk	5.249	5.450	6.403
PR	3.093	0	2.167
Kantinekosten	15.468	14.000	12.777
Culturele vorming	106	750	73
Schooltest / onderzoek / begeleiding	30.455	40.000	40.467
Overige gemeente	18.205	0	0
Projecten	5.789	0	4.551
Lasten OCW subsidies	1.080	2.500	506
Lasten schoolfonds	119.521	114.400	145.941
Lief en leed	495	1.500	1.073
Overige uitgaven	208.652	217.196	214.307
Kosten (invoering) passend onderwijs	4.647	15.000	1.613
Voorbereiding buitenschoolse opvang	1.250	0	8.500
Kosten overblijf	15.071	0	5.811
	487.944	469.686	493.392
<i>Leermiddelen (PO)</i>			
Onderwijsleerpakket	173.048	173.800	166.306
Informatietechnologie	157.891	156.450	162.689
Kopieerkosten	61.366	54.500	69.374
	392.306	384.750	398.368
Totaal Overige instellingslasten	1.011.204	978.310	1.018.830
Financiële baten en lasten			
Financiële baten			
Rentebaten	0	0	167
	0	0	167
Financiële lasten			
Overige financiële lasten	1.839	2.375	1.858
	1.839	2.375	1.858
Totaal financiële baten en lasten	-1.839	-2.375	-1.691
	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
Specificatie honorarium			
Onderzoek jaarrekening	9.523	10.000	11.902
Andere controleopdrachten	0	0	0
Fiscale adviezen	0	0	0
Andere niet-controle-diensten	0	0	0
Totaal accountantslasten	9.523	10.000	11.902

B7 Overzicht verbonden partijen

Model E: Verbonden partijen

Naam	Juridische Vorm	Statutaire zetel	Code activiteiten	Eigen Vermogen	Resultaat jaar 2018	Art.2:403 BW	Deelname	Consolidatie
	2019			31-12-2019				
				EUR	EUR	Ja/Nee	%	Ja/Nee
SamenwerkingsVerband Primair Onderwijs Midden Holland		Gouda	4	NVT *	NVT *	Nee	0	Nee

Code activiteiten: 1. contractonderwijs, 2. contractonderzoek, 3. onroerende zaken, 4. overige

* Deze gegevens zijn niet van toepassing omdat geen beslissende zeggenschap kan worden uitgeoefend.

B10 Niet uit de balans blijken activa en verplichtingen

Huurovereenkomst:

Voor het pand aan de Hoofdstraat 69a te Bergambacht is een huurovereenkomst afgesloten met J.C. W. van Zwienen. De ingangsdatum van de overeenkomst is 15-8-2005 gedurende een periode van 36 maanden. Na deze periode wordt deze overeenkomst voortgezet met aansluitende perioden van telkens 5 jaar. De facturering geschiedt per kwartaal. De aanvangshuurprijs bedraagt € 4015,76 euro per kwartaal. Jaarlijks zal de huurprijs worden geïndexeerd (wijziging maandprijsindexcijfer volgens consumentenprijsindex reeks alle huishoudens, gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek). In 2019 is dit bedrag geïndexeerd tot € 4.488,75.

Kopieercontract

De vereniging heeft een huurovereenkomst afgesloten met Basic Office m.b.t. kopieerapparatuur. De ingangsdatum van de overeenkomst is 25-6-2018 gedurende een periode van 60 maanden. Per kwartaal zal een huurprijs van € 7.998,- (excl. btw) euro bij vooruitbetaling in rekening worden gebracht. Eventuele meertikken zullen achteraf per 12 maanden worden verrekend.

Schoonmaakcontract

M.i.v. 1 januari 2019 is er met MKB Schoon! een mantelcontract afgesloten voor de Ark, Eben-Haezer, Kon. Wilhelminaschool, Kon. Julianaschool, De Rank en het staffbureau. Het schoonmaak van de Wegwijzer, de Bron en de Ichthusschool lopen via een beheerscommissie. De jaarlijkse reguliere schoonmaakkosten bedragen € 125.151,- (incl. BTW). Maandelijks zal 1/12-deel van het totale jaarbedrag in rekening worden gebracht. Het contract wordt aangegaan voor een periode van 1 jaar, dus vast tot 1 januari 2020. Opzegtermijn bedraagt minimaal 3 maanden.

B11 GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Na afloop van het boekjaar hebben zich geen gebeurtenissen voorgedaan, die belangrijk zijn voor de interpretatie van de cijfers.

Stichting voor PCPO in de Krimpenerwaard, Bergambacht

B12 STATUTAIRE REGELING OMTRENT BESTEMMING RESULTAAT

Het bestuur verdeelt het resultaat over 2019 ad € 92.042 als volgt over de reserves.

			2019
			€
Resultaat algemene reserve			-80.301
Resultaat Bestemmingsres.bijzondere bekostiging	145.600		
Resultaat reserve bovenschools	<u>37.257</u>		
Resultaat bestemmingsreserve publiek (A)		182.857	
Resultaat reserve schoolfonds	-10.781		
Resultaat bestemmingsreserve nieuwbouw	<u>267</u>		
Resultaat bestemmingsreserve privaat (B)		<u>-10.514</u>	
Resultaat bestemmingsreserve (A+B)			172.343
Resultaat Eigen vermogen			<u>92.042</u>

C1 CONTROLEVERKLARING

Controleverklaring invoegen blad 1

Controleverklaring invoegen blad 2